Astă seară se improvizează

în româneşte de *R. A. Locusteanu*

INTRODUCERE

Alît în ziare cit şi prin afişe, piesa ***aceasta trebuie*** *să fie anunțată fără numele autorului, în fulul următor:*

TEATRUL N. N.

ASTĂ SEARĂ SE IMPROVIZEAZĂ

Sub conducerea DOCTORULUI HINKFUSS

Cu concursul publicului, care va fi atît de amabil să participe, al doamnelor .....

U *al domnilor .....*

In locul punctelor vor fi trecute numele actrițelor şi actorilor principali. E cam mult, insă aşa este ***necesar.***

Sala teatrului este plină în seara aceasta de spectatorii obişnuiți ai premierelor.

Vestea despre un spectacol neobişnuit, cu dialoguri improvizate, anunțată de ziare şi afişe a stîrnit multă curiozitate. Numai domnii critici dramatici de la ziarele din oraş par indiferenți, convinşi că vor putea declara foarte uşor a doua zi că, de fapt, combinația a fost cu totul nefericită. (Vezi Doamne, ceva cam ca bătrîna *commedia dell'arte:* dar unde sînt actorii capabili să improvizeze dialogul aşa cum făceau la vremea lor îndrăciții comici ai comediei *dell'arte,* cărora, de altfel, şi vechile intrigi, şi masca tradițională, şi repertoriul le uşurau destul de mult sarcina?!) Sînt mai degrabă iritați pentru că pe afiş nu figurează, şi din altă parte n-au reuşit să afle numele scriitorului care trebuie să fi dat, totuşi, actorilor şi directorului un scenariu oarecare; lipsiți de orice indicație care să-i ducă uşor la o judecată deja formulată, le e teamă ca nu care cumva să se contrazică.

Exact la ora indicată pentru începerea reprezentației, lumina din sală se stinge şi se aprind luminile rampei.

în semiobscuritatea neaşteptată publicul devine atent; apoi, pentru că nu aude gongul care anunță de obicei ridicarea cortinei, începe să se cam agite; şi aceasta cu atit mai mult cu cit de pe scenă, prin cortina închisă, ajungpînă la el voci confuze şi iritate, protestele unor actori şi reproşurile cuiva care ar vrea să se impună, reducîndu-le la tăcere.

UN DOMN DIN STAL *(priveşte in jur şi ne întreabă cu voce tare):* Ce se intlmplă aici?
ATUL DE LA GALERIE: S-ar zice că se ceartă pe scenă. AL TREILEA DINTR-UN FOTOLIU DE ORCHESTRĂ: Poate cu
aşa e piesa.
Cineva ride.
105
UN DOMN ÎN VlRSTĂ DINTR-0 LOJĂ *(ca şi cum toate „A zgomote ar fi fost o jignire adusă seriozităţii sale de* sj *taior demn şi onorabil):* Dar ce-i cu scandalul [ace« **Cind** s-a mai auzit aşa-ceva?
O DOAMNĂ BĂTRÎNĂ *(sărind de pe scaunul său aflat in* «j *mele rînduri din stal, cu o faţă de găină speriat,,* Doamne păzeşte, că doar n-o fi luat foc?
SOŢUL *(oprind-o brusc):* Ai înnebunit? Ce-ţi veni cu foc(Stai jos şi potoleşte-te!
UN TlNĂR SPECTATOR DE ALĂTURI *(cu un surîs melanct, de compătimire):* Să nu spuneţi aşa ceva nici măi în glumă! Ar fi lăsat cortina de protecţie, domn dragă!
J'r scciui bute goflgal.
GlŢIVA DIN SALĂ: In sfîrşit, a dat Dumnezeu! ALŢII: Linişte! Linişte! '
Dar cortina nu se deschide. Se aude, in schimb, din nou gongul; din fundul sălii ii răspunde vocea irascibilă a directorului, Doctorul Hinkfuss, care a deschis cu violenţă uşa şi înaintează furios pe culoarul iare desparte In două aripi stalul şi fotoliile de orchestră.
DOCTORUL HINKFUSS: Ce gong! Care gong! Cine a d ordin să bată gongul! Ordinul am să-l dau eu, cii o să cred de cuviinţă!
Doctorul Hinkfuss va striga aceste cuvinte in timp ce străbate culoarul şi sala şi urcă cele trei trepte, pe unde se poate ajunge pe scenă. Apoi, se întoarce spre public, stăpinindu-şi cu o uşurinţă uimitoare
nervii.
In frac, cu un sul de hirtie sub braţ, Doctorul Hinkfuss suferă cumplita şi nedreapta oslndă de a fi un omuleţ ceva mai mare de un cot. Se răzbună insă, purtlnd pe cap ditai claia de păr. Îşi priveşte intii minutele, care poate că li fac silă şi lui, aşa sînt de plăplnde, cu nişte degeţele palide şi păroase ca nişte omizi; apoi fără să dea prea multă greutate cuvintelor:
106
Sînt niîhnit din cauza dezordinii de moment, care s-a produs în spatele cortinei, înainte de începerea reprezentaţiei şi de care publicul a putut să-şi dea seama, asa că vă cer scuze; deşi, dacă aţi vrea să consideraţi toate astea ca un prolog neprevăzut...
n0]ViNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ *(întrerupindu-l foarte mulţumit):* Ei, poftim, vedeţi? V-am spus eul
DOCTORUL HINKFUSS *(cu duritate, rece):* Ce observaţii are de făcut domnul?
nOMNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ: Nici una. Sînt mulţumit că am ghicit.
DOCTORUL HINKFUSS: Aţi ghicit, ce anume?
„OMNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ: Că zgomotele acelea făceau parte din spectacol.
P0GTORUL HINKFUSS: A, da?! într-adevăr?! Vi s-a părut că a fost un truc? ! Chiar în seara asta cînd mi-am propus să joc cu cărţile pe faţă ! Nu vă faceţi iluzii, dragă domnule. Spuneam prolog neprevăzut şi adaug, poate nu chiar impropriu pentru spectacolul neobişnuit la care veţi asista în curînd. Vă rog să nu mă întrerupeţi. Doamnelor şi domnilor priviţi! *(Scoate sulul de sub braţ.)* în aceste cîteva pagini am tot ce-mi trebuie. Adică mai nimic. O povestioară, poate ceva mai mult, presărată ici-colo cu nişte dialoguri, de un scriitor care nu vă este de loc necunoscut.
GlŢIVA DIN SALĂ: Numele! Numele!
CINEVA DE LA GALERIE: Cine e?
DOCTORUL HINKFUSS: Vă rog, domnilor, vă rog. Nu v-am chemat aici la o adunare. Sînt de acord să răspund pentru ce am făcut, însă nu pot admite să-mi cereţi socoteală în timpul reprezentaţiei.
DOMNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ: încă nu a început 1
DOCTORUL HINKFUSS: Ba da, domnule, a început. Şi dumneavoastră sînteţi cel mai puţin îndreptăţit să nu credeţi, pentru că exact dumneavoastră aţi luat zgomotele dinainte drept începutul spectacolului. Din moment ce eu mă aflu în faţa dumneavoastră, spectacolul a început.
D0MNUL IN VÎRSTĂ DIN LOJĂ *(congestionat):* Eu credeam °'fi vreţi să ne cereţi scuze pentru scandalul nemaipo-
107
menit de adineauri. Şi, de altfel, vă fac cunoscut J nu am venit aici ca să ascult o conferinţă.
DOCTORUL HINKFUSS: La naiba conferinţă! Ce vă face 8, credeţi şi să mai şi strigaţi aşa de tare că eu sînt ai(" ca să vă ţin o conferinţă? *(Foarte indignat de aceai apostrofare, Domnul In Vîrstă sare în picioare şi* j *bombănind din lojă.)* N-aveţi decît să plecaţi, daţ ' vreţi! Nu vă opreşte nimeni. Eu,

domnilor, mă afl! i aici ca să vă pregătesc puțin pentru spectacolul ne$_s$ bişnuit la care veți asista în seara aceasta. Cred că merj toată atenția dumneavoastră. Vreți să ştiți cine, autorul povestioarei noastre? Aş putea să vi-l spvn
ClȚIVA DIN SALĂ: Sigur că da, spuneți-l! Numele!
DOCTORUL HINKFUSS: Poftim, vi-l spun: Pirandello.
EXCLAMAȚII DIN SALĂ: Ufff!
GEL DE LA GALERIE *(tare, dominînd exclamațiile):* Şi, adică cine e ăsta?
In fotolii, loji şi stal mai mulți rid.
DOCTORUL HINKFUSS *(după ce a rls şi el cîteva clipe):* [mereu acelaşi, incorijibil! Dar dacă le-a făcut-o dej, de două ori pînă acum la doi colegi de ai mei, de dați asta nu-i nici un pericol să o pățesc şi eu. Unuia i-i trimis şase personaje rătăcite în căutarea unui auto care au produs o adevărată revoluție pe scenă şi i-ai făcut pe toți să-şi piardă capul. Altă dată a prezenta prin înşelăciune o comedie cu cifru şi alt coleg şi-a văzu[1] spectacolul dat peste cap de publicul care se sculas în picioare. în ce mă priveşte, fiți liniştiți. Am indi părtat orice primejdie. Numele lui nu figurează pe afişe printre altele şi fiindcă ar fi fost nedrept din parte mea să-l fac cît de cît răspunzător de spectacolul dii seara aceasta.
Singurul răspunzător sînt eu.
Am luat o povestire a sa, dar aş fi putut la fel k bine s-o iau şi pe-a altuia. Am preferat-o.pe-a lui pe» tru că este, poate, singurul dintre toți dramaturgi care a arătat că înțelege faptul că opera scriitorul» s-a terminat în momentul în care a terminat de ser' ultimul cuvînt. De această operă va da socoteală H fața publicului cititor şi a criticii literare. Nu poate
108
po
nici nu trebuie sâ răspundă în fața spectatorilor, sau
domnilor critici dramatici, care-l judecă din sală.
)IN SALĂ: Chiar nu trebuie? Ei, asta-i bunăl TORTJL HINKFUSS: Nu, domnilor. Pentru că o dată ajunsă pe scenă, opera scriitorului nu mai există. pE LA GALERIE: Şi atunci, ce există, mă rog?
TORUL HINKFUSS: Creația scenică pe care o fac eu, şi care e numai a mea.
Rog din nou publicul să nu mă întrerupă, şi atrag atenția (deoarece i-am văzut pe cîțiva domni critici zîmbind) că aceasta-i convingerea mea. De altfel, $_n$-aveți decît să n-o respectați şi să continuați să-l criticați pe nedrept pe scriitor, care, trebuie să admiteți, are şi el tot dreptul să zîmbească la o adică, aşa cum zîmbiți dumneavoastră acum de convingerea mea; bineînțeles, în cazul in care criticile vor fi nefavorabile; fiindcă în celălalt caz ar fi nedrept ca scriitorul să aibă parte de laudele care mi se cuvin mie. Convingerea mea se întemeiază pe raționamente
solide.
Iată aici opera scriitorului. *(Arată sulul de hîrtie.)* Ce fac cu ea? O consider drept fondul material al creației mele scenice şi mă servesc de ea, tot aşa cum mă servesc de bravura actorilor, chemați să joace rolurile în funcție de interpretarea pe care le-o voi da eu; şi de pictorii scenografi cărora le ordon să picteze sau să facă planul scenelor, şi de decoratorii care le construiesc, şi de electricienii care le luminează; toți după sfaturile, sugestiile şi indicațiile mele.
într-un alt teatru, cu alți actori şi alte decoruri, cu altă dispoziție scenică şi de lumini, veți admite că şi creația scenică va fi alta. Oare am reuşit să vă demonstrez că ceea ce se vede şi se judecă la teatru nu este opera scriitorului (care există numai în textul său), ci una sau alta din creațiile scenice realizate după ea, fiecare complet deosebită de cealaltă; multe, în timp ce aceea e una singură? Ca să judeci textul, trebuie să-l cunoşti; şi, în teatru, lucrul acesta nu se poate, deoarece interpretarea pe care i-o vor da unii actori va îi una, iar cea pe care i-o vor da alții, va fi prin forța lucrurilor alta. Ar exista numai una, dacă opera s-ar putea
109
reprezenta prin ea însăşi, nu de către actori, ci de pj priile personaje, care, printr-un miracol, ar căpg. trup şi glas. In acest caz, într-adevăr ar putea fi ju cată direct la teatru. Dar, e oare posibilă o aseme minune? Pînă acum n-a văzut-o nimeni. Şi atim,. domnilor, există doar aceea pe care regizorul se stJ duieşte, în fiecare seară, cu mai mult sau mai puț] zel, să o înfăptuiască prin actorii săi. Singura posibijj
Ca să nu vă pară de loc paradoxal ceea ce vă spu$_{ri}$ vă rog să vă gîndiți că opera artistică e fixată pentn totdeauna într-o formă care rămîne neschimbată reprezintă eliberarea poetului de

truda sa creatoare liniştea desăvîrşită la care a ajuns după frămîntăril unei asemenea trude. Bun!
Vi se pare, oare, domnilor, că mai poate exista viat acolo unde nu mai mişcă nimic? Unde totul se odihneşti într-o linişte desăvîrşită?
Viaţa trebuie să asculte de două necesităţi, care nu-i permit nici să existe într-o formă fixă, nici să fie In continuă mişcare, deoarece se opun una alteia. Daci viaţa ar fi în continuă mişcare nu ar avea niciodatl o formă a ei. Dacă ar avea această formă, nu ar mai Ii în mişcare. Şi viaţa are nevoie atît de una, cît şi di alta.
Poetul îşi face iluzii cînd crede că şi-a găsit eliberarea şi liniştea, fixindu-şi pentru totdeauna open artistică într-o formă încremenită. El a terminat numai de trăit această operă. Nu poţi ajunge la eliberare şi linişte decît atunci cînd ai încetat să mai trăieşti
Cei care le-au descoperit, care au ajuns aici, îşi fac o jalnică iluzie; cred că sînt încă vii, cînd, de fapt, sînt atît de morţi, încît nu mai simt nici măcar duhoarea propriului lor cadavru.
Dacă o operă artistică supraviețuieşte, este numai pentru că noi mai putem s-o mişcăm din forma asta încremenită, să o topim în noi într-o mişcare vitală' Atunci, însă, viaţa i-o dăm noi; şi ea se schimbă o daţi cu timpul şi cu fiecare din noi; aşadar nu e una, ci sînt multe vieţi; cum se poate deduce, de altfel, şi din discii' ţiile interminabile provenite din refuzul de a cred[e]
110
tocmai acest lucru: că noi sltitem cei care-i dăm această viaţă; că cea pe care i-o dau eu, nu poate fi asemănătoare cu cea pe care i-o dă altul. Domnilor, vă rog să jjiă iertaţi că am făcut un ocol atît de mare ca să ajung [a]ici, fiindcă la acest punct voiam să ajung. S-ar putea să fiu întrebat:
„Dar cine v-a spus dumneavoastră că arta trebuie să fie viaţă? Tocmai pentru că viaţa trebuie să se supună celor două necesităţi de care vorbiţi, nu-i artă; după cum arta nu-i viaţă, tocmai pentru că reuşeşte să se elibereze de aceste două necesităţi contrarii şi persistă la nesfîrşit în această formă încremenită. Exact din această cauză arta e regatul creaţiei desăvîrşite, în timp ce viaţa este, cum trebuie să fie de altfel, într-o continuă schimbare şi infinit de variată. Fiecare din noi caută să se creeze pe sine însuşi şi propria sa viaţă cu ajutorul aceloraşi însuşiri ale spiritului cu care creează poetul opera artistică. Şi, de fapt, cine e mai dotat şi ştie să le folosească mai bine, reuşeşte să ajungă pe o treaptă mai înaltă şi mai durabilă, în orice caz, aceasta nu va îi niciodată o adevărată creaţie, întîi şi întîi pentru că e menită să se istovească şi să piară o dată cu noi în timp; pe urmă, pentru că nu va fi niciodată liberă, deoarece urmăreşte să atingă un anumit scop ; şi, în sfîrşit, pentru că, în voia tuturor întîmplărilor neprevăzute şi cu neputinţă de prevăzut, a tuturor piedicilor ridicate în calea ei de unii şi de alţii, riscă permanent să fie contrazisă, deviată,deformată, într-un anumit sens, arta răzbună viaţa, pentru că viaţa sa e o adevărată creaţie în măsura în care, eliberată de timp, de întîmplări şi de obstacole n-are alt scop decît în ea însăşi." Am să vă răspund: da, domnilor, aşa e. Ba chiar de multe ori m-am gîndit, cu teamă chinuitoare, la eternitatea operei artistice, ca la o solitudine divină şi de neatins, de unde însuşi poetul e exclus, îndată ce a creat-o: el muritor, de ea — nemuritoare.
Cumplită în nemişcarea sa ca o statuie. Cumplită această solitudine eternă a formelor încremenite în afara timpului.
UI
Nu ştiu, dar presupun că orice sculptor, după [J(i] creat o statuie, dacă crede într-adevăr că i-a dat» viaţă veşnică, trebuie să dorească ca ea să se po smulge din atitudinea sa, ca orice obiect însufleţj, să se mişte şi să vorbească.
Nu ar mai fi statuie, ar deveni o fiinţă vie.
Dar, domnilor, ceea ce arta a fixat într-o formă îric[ñ(menită poate redeveni viaţă, se poate mişca din [ni] numai cu o condiţie: cu condiţia ca mişcarea, vi aceasta, variată, schimbătoare şi momentană să *{*. dăm noi; bineînţeles, aşa cum va fi în stare fiecar.

Astăzi operele artistice sînt lăsate bucuros îndivij lor solitudine dinafară timpului. După o zi de preocu pari grave, de ocupaţii obositoare, supărări şi frăini,, ţări de tot felul, spectatorii vor ca seara, la teatru, se distreze.
DOMNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ: Foarte mulţi mese! Cu Pirandello?
Se rlde.
DOCTORUL HINKFUSS: Nu-i nici o primejdie. Fiţi liniştiţi *(Arată din nou sulul de klrtie.)* Ăsta-i numai aşa, ui flecuşteţ! Eu şi numai eu am făcut totul!
Şi vă mărturisesc că am creat pentru dumneavoastri un spectacol plăcut, dacă tablourile şi actele se voi desfăşura cu grija cu care le-am pregătit, atît în ansam blu cît şi în amănunt, şi dacă actorii mei vor răspunds întru totul speranţei pe care mi-am pus-o în ei. De alt fel, eu voi fi aici, printre dumneavoastră, gata să inter vin la nevoie, să îndepărtez orice piedici din calei reprezentaţiei, sau să suplinesc unele lipsuri prin *ei* plicaţii şi precizări; vreau să sper că aceasta va faci mai plăcută noutatea încercării noastre. Am împărţit spectacolul în multe acte, cu scurte pauze între ele-' Adesea o să fie numai o clipă de întuneric şi o să vedeţi apărînd pe neaşteptate un tablou nou, fie pe scenă, fie printre dumneavoastră; da, da! aici în sală! (Spf cial am lăsat loja de colo liberă; la timpul potrivit o să fie ocupată de actori, şi atunci dumneavoastră' toţi, veţi participa la acţiune.) O să aveţi şi o pauză ceva mai mare, ca să puteţi părăsi sala, însă, vă avei"
tizez de pe acum, nu ca să respiraţi în voie, fiindcă v-am pregătit o surpriză pînă şi în foaier. Vă mai spun cîteva cuvinte, ca să vă puteţi orienta imediat.
Acţiunea se desfăşoară într-un oraş din interiorul Siciliei unde (după cum ştiţi) pasiunile sînt puternice, mocnesc ascunse şi izbucnesc apoi cu violenţă; cea mai sălbatică dintre toate e gelozia. Povestirea vă prezintă una din aceste întîmplări provocate de gelozie, şi încă din cele mai cumplite, pentru ca e iremediabilă gelozia din cauza trecutului. Mai mult încă, totul s-a petrecut într-o familie de care ar fi trebuit să rămînă foarte departe, deoarece, în mijlocul celorlalte, închise aproape ermetic, e singura din oraş deschisă străinilor, excesiv de ospitalieră, ca pentru a sfida clevetirile şi a brava scandalul pe care-l provoacă.
Familia La Croce.
Se compune, după cum veţi vedea, din tatăl, domnul Palmiro, inginer de mine: Sampognetta (Fluierici) cum îi spun toţi, pentru că e cam distrat şi fluieră tot timpul; mama, doamna Ignazia, născută la Neapole, cunoscută în orăşel sub numele de Generăleasa; şi din patru fete frumoase, plinuţe, sentimentale, vioaie şi pline de pasiune: Mommina, Totina, Dorina, Nene. Şi acum, cu permisiunea dumneavoastră. *(Bate din palme ca o chemare, şi dînd puţin cortina la o parte, ordonă cuiva din fundul scenei):* Gongul! *(Se aude o bătaie de gong.)* Să vină actorii pentru prezentarea personajelor.
CORTINA *se deschide.*
112
In spate se vede o ***cortină*** *verde, uşoară, care se poate deschide la mijloc.*
DOCTORUL HINKFUSS *(dînd puţin la o parte cortina):* rog, domnule... *(Va pronunţa numele Actorului Prk cipal, care va juca rolul lui Rico Veni. însă acesta,* dq *se află In spatele cortinei, nu vrea să apară. Atunci,* doi *torul Hinkfuss va repeta.)* Te rog, te rog să vii încoat domnule *(ca mai sus).* Sper că nu vei merge pînă acolt îneît să protestezi şi în faţa publicului.
ACTORUL PRINCIPAL *(îmbrăcat şi machiat pentru rolul* Ii *Rico Verri, în uniformă de ofiţer aviator, ieşind deduj cortină foarte agitat):* Ba da, domnule, protestez cu atît mai mult cu cit îndrăzniţi să mă chemaţi f nume în faţa publicului.
DOCTORUL HINKFUSS: Te-am jignit cumva?
ACTORUL PRINCIPAL: Da! Şi continuaţi să mă jigniţi far să vă daţi seama, ţinîndu-mă aici ca să discut cu dus neavoastră, după ce m-aţi obligat să apar.
DOCTORUL HINKFUSS: Şi cine, mă rog, ţi-a cerut să discuţi Dumneata eşti cel care discută! Eu te-am chemat să-i faci datoria.
ACTORUL PRINCIPAL: Sînt gata. Am să mi-o fac, cînd să-mi vină rîndul!
Se retrage, dlnd la o parte ca furie cortina.

DOCTORUL HINKFUSS *(neplăcut impresionat):* Voiam sa[1] prezint...
PRINCIPAL *(apârînd din nou):* A nu, domnule! J-o să mă prezentați dumneavoastră unui public care mă cunoaşte. Eu nu sînt de loc o marionetă, ca să mă puteți arăta publicului — ca pe o lojă goală sau pe un scaun mutat dintr-un loc în altul prin cine ştie ce efect magic de-al dumneavoastră !
nOCTORUL HINKFUSS *(furios, printre dinți):* Dumneata profiți în clipa aceasta de faptul că trebuie să am răbdare.
CTORUL PRINCIPAL *(întrerupîndu-l prompt):* Eu? de loc, domnule. Nu-i vorba de răbdare. De ce nu vreți să pricepeți că aici, în hainele acestea, domnul *(îşi va spune numele)* nu mai există, pentru că s-a înțeles cu dumneavoastră să joace în seara aceasta într-o piesă improvizată? Or, ca să poată avea gata replicile, ce trebuie să se nască, sa *se nască* din personajul pe care-l reprezint, ca acțiunea să fie spontană şi fiecare gest firesc, domnul... *(ca mai sus)* trebuie *să trăiască* personajul Rico Verri, *să fie* Rico Verri: şi este, a şi început să fie; ba chiar atît de mult, înеît, cum vă spuneam mai înainte, nu ştiu dacă se va mai putea adapta la toate combinațiile, surprizele şi jocurile de lumini şi umbre, pregătite de dumneavoastră pentru distracția publicului. Ați înțeles acum?
în acest moment se aude din spatele cortinei zgomotul unei palme răsunătoare şi, imediat după aceea, protestul Bătrinului Actor Comic, care va juca rolul lui Fluierici.
BĂTRÎNUL ACTOR COMIC: Aoleo! Ce-a fost asta? Să nu îndrăzneşti să-mi mai dai asemenea palme, că... pe toți sfinții...
Protestul este primit cu risete In spatele cortinei.
DOCTORUL HINKFUSS *(privind de pe scenă în spatele cor- tinei):* Ce dracu faceți acolo? Ce mai e?
"ATRInul ACTOR COMIC *(iese afară, ținîndu-se cu mina de obraz, îmbrăcat şi machiat pentru a juca rolul lui Fluie-rici):* Este că nu tolerez ca doamna *(va spune numele Actriței de Caracter),* cu scuza că improvizează, să-mi
114
8«
.115

tragă palme (ați auzit, nu?), care pe deasupra mi-J stricat şi machiajul.
fi arată obrazul pălmuit.

ACTRIȚA DE CARACTER *(apărînd îmbrăcată şi machiat pentru rolul doamnei Ignazia):* Dar apără-te, ce Dni, nezeu! E doar aşa de uşor să te aperi 1 E pur şi simpl,, un gest instinctiv şi firesc.
BĂTRINUL ACTOR COMIC: Şi cum să mă apăr, cînd mi 1, dai pe nepusă masă?
ACTRIȚA DE CARACTER: Numai cînd le meriți, draga domnule!
BĂTRINUL ACTOR COMIC: O fi! Numai că vezi, dragă doamnă) eu nu ştiu cînd le merit.
ACTRIȚA DE CARACTER: Atunci apără-te întotdeauna, [j. indcă după mine le meriți întotdeauna. Iar eu, dacă st improvizează, nu pot să ți le trag numai, şi precis]] un moment dat!
BĂTRÎNUL ACTOR COMIC: Dar nu-i de loc nevoie să mi 1(tragi de-a binelea!
ACTRIȚA DE CARACTER: Şi cum, mă rog, adică să mă prefac? A, nu! eu nu joc după un rol învățat pe dinafară: totul trebuie să iasă de aici *(arată de la stomac în sus]* şi să meargă strună, înțelegi? Dumneata le ceri şi eu ți le dau. DOCTORUL HINKFUSS; Domnilor, domnilor, vă rog, în fați publicului?! ACTRIȚA DE CARACTER: Dar sîntem deja în roluri, dommilf
director! BĂTRÎNUL ACTOR COMIC *(ducîndu-şi din nou mina la obraz]*
Oho ! Nu se vede? !
DOCTORUL HINKFUSS: Deci dumneata aşa îl înțelegi ACTRIȚA DE CARACTER: Oh, iertați-mă! Voiați să ne face!
prezentarea, nu? Ei bine, ne prezentăm singuri!'
palmă şi nâtîngul meu soț e prezentat cum nu '
poate mai bine.
liătrinul Actor Comic începe să fluiere ca Fluierici.
Priviți-l, vedeți? Fluieră. Exact în rol.
116
fORUL HÎNKFU8S: Şi cum, vi se pare posibil în felul acesta, adică aşa, în fața cortinei, fără decor, fără nici
0 ordine?

TRIȚA DE CARACTER: N-are importanță! Absolut nici
A o importanță!
OGTORTJL HINKFUSS: Cum adică n-are importanță? Şi atunci cum vrei dumneata să înțeleagă publicul?
CTORU[L] PRINCIPAL: Dar bineînțeles că va înțelege! Va înțelege chiar mult mai bine aşa! Lăsați în seama noastră, doar toți ne trăim rolurile.
ACTRIȚA DE CARACTER: O să vedeți că pentru noi va fi mult mai uşor şi mai firesc aşa. N-o să mai fim împiedicați de un loc precis sau de o acțiune stabilită dinainte, care să ne taie elanul. Insă vom face, se înțelege de la sine, şi tot ce ați pregătit dumneavoastră ! Pînă atunci, dați-mi voie să-mi prezint fiicele. *(Dă puțin la o parte cortina şi strigă:)* Fetelor, veniți încoace! *(O apucă pe prima de braț şi o trage afară.)* Mommina, *(apoi pe a doua)* Totina, *(pe urmă pe a treia)* Dorina, *(apoi pe a patra)* Nene. *(Toate fetele, cu excepția primei, fac la intrarea în scenă o reverență frumoasă.)* O mîndrețe de fete, mulțumesc lui Dumnezeu, care ar merita să devină toate patru regine ! Cine ar spune că tatăl lor e individul de colo ! *(Văzîndu-se arătat, domnul Palmiro îşi întoarce brusc capul şi începe să fluiere.)* Fluieră, aşa, fluieră! Ah, dragule, numai puțin grizu, cam cît o priză de-a mea de râpe[1]! De ce nu te face mina aia de sulf să tragi măcar o dată în piept puțin grizu! Da, scumpule, şi să rămîi acolo mort, să piei o dată din fața ochilor mei!
TOTINA *(alergînd împreună cu Dorina s-o rețină):* Pentru Dumnezeu, mamă, nu începe iar!
DORINA *(în acelaşi timp):* Lasă-l mamă, lasă-l în pace!
ACTRIȚA DE CARACTER: Ce-i pasă lui. El fluieră! *(Pe urmă, ieşind din rol, doctorului Hinkfuss):* Aşa-i că merge strună ?
"OCTORUL HINKFUSS *(cu o strălulgerare de ironie răutăcioasă, găsind pe loc cum să-şi salveze prestigiul):* După cum publicul a înțeles probabil, rebeliunea actorilor
[1] Un anumit soi de tutun de prizat.

in fața ordinelor mele e prefăcută, urzită intre dinainte, ca să facă prezentarea mai spontană şi ru8 vie. *(în fața acestei ieşiri neaşteptate, actorii rămu dintr-o dată ca nişte marionete, cu gurile căscate. Doctore Hinkfuss îşi dă seama imediat. Se întoarce să-i priveasq şi îi arată publicului.)* Şi uluirea asta e tot prefăcut;} ACTORUL PRINCIPAL *(scuturîndu-se indignat):* Bufonerii' Rog publicul să fie convins că protestul meu nu a fost de loc prefăcut.
Dă la o parte cortina şi pleacă furios.
DOCTORUL HINKFUSS *(imediat către public, confidențial)* Şi ieşirea asta e tot prefăcută! Prefăcută! Trebuie si dau, totuşi, o oarecare satisfacție amorului propriu a, unui actor, ca domnul... *(îi pronunță numele),* dinlt(cei mai buni pe care-i avem. însă dumneavoastră înțelegeți că tot ce se întîmplă aici nujpoate fi decît prefă cătorie. *(întorcîndu-se spre Actrița de Caracter):* Con tinuă, doamnă. *(Ca mai sus.)* Merge de minune. Dt altfel, de la dumneata nici nu mă puteam aştepta]; mai puțin.
ACTRIȚA DE CARACTER *(descumpănită, înmărmurită, i. atîta neruşinare, nu mai ştie ce să facă):* Ah! Vreți., Vreți să continui? Şi... Şi ce să fac, mă rog?
DOCTORUL HINKFUSS: Ei, Doamne, prezentarea pe care ai început-oatit de bine, după cum ne-a fost învoiala
ACTRIȚA DE CARACTER: A, nu! Vă rog, domnule director, nu pronunțați cuvîntul învoială, dacă nu vreți să ni mai pot scoate o vorbă.
DOCTORUL HINKFUSS *(din nou, confidențial către public]* Magnifică!
ACTRIȚA DE CARACTER: Dar dumneavoastră, iertați-mâ vreți să lăsați chiar serios să se înțeleagă că a exista o învoială între noi pentru scena asta?
DOCTORUL HINKFUSS: Întreabă publicul dacă nu are ii clipa aceasta impresia că noi improvizăm in cadru piesei.
Domnul din fotoliul de orchestră, cei patru din stal, cel de la galerie încep să bată din palme; insă vor înceta imediat, dacă adevăratul public nu va fi molipsit de exemplu.

RIȚA DE CARACTER: Da! de data asta da! Aşa e! Într-adevăr improvizăm. Am ieşit pe scenă şi acum improvizăm, dar atît eu, cît şi dumneavoastră...
DOCTORUL HINKFUSS: Prin urmare continuă, continuă, cheamă-i pe scenă şi pe ceilalți actori ca să-i prezinți!
■ CTRIȚA DE CARACTER: Îndată! *(Chemîndu-i din spatele cortinei.)* Băieți, unde sînteți? Veniți

toţi încoace!
DOCTORUL HINKFUSS: Bineînţeles, intrînd din nou în rolul dumitalc.
VCTRIŢA DE CARACTER: De asta să nu vă îndoiţi. Sînt în rol. Aici, aici, dragi prieteni.
Intră zgomotos cinci tineri ofiţeri aviatori îmbrăcaţi în uniforme. Salută mai întîi cu emfază pe doamna Ignazia.
— Doamnă, scumpă doamnă, ce plăcere!
— Trăiască marea noastră Generăleasă !
— Şi sfînta noastră protectoare!
Şi alte exclamaţii de acest fel. Apoi le salută pe cele patru fete, care răspund cu bucurie. Unul se duce să-l salute chiar şi pe domnul Palmiro. Doamna Ignazia încearcă să pună capăt acestor saluturi zgomotoase, într-adevăr improvizate.
ACTRIŢA DE CARACTER: încet, dragii mei, mai încet! Nu faceţi atîta zarvă! Aşteptaţi, aşteptaţi puţin! Pomâ-rici, dumneata vino încoace, oh, visul meu pentru Totina! Aşa, ia-o de braţ — bun! Acum dumneata, Sa-relli, vino aici cu Dorina!1
AL TREILEA OFIŢER: Asta nu! Dorina e cu mine! *(O ia de braţ.)* Nu ne jucăm!
SARELLI *(trâgînd-o de celălalt braţ):* Ai putea totuşi să mi-o cedezi mie, de vreme ce mama ei mi-o încredinţează!
AL TREILEA OFIŢER: Nici nu mă gîndesc! Domnişoara şi cu mine sîntem deja înţeleşi.
SARELLI *(Dorinei):* Aha! Deci dumneavoastră sînteţi de acord? Felicitări! *(Denunţîndu-i.)* li auziţi, doamnă Ignazia?
AGTRIŢA DE CARACTER: Cum adică, de acord?
°ORiNA *(plictisită):* Ei, ştiţi, doamnă... *(Numele Actriţei de Caracter.)* De acord să ne jucăm rolurile.
119
AL TREILEA OFIŢER: Doamnă, vă rog să nu stricaţi ce s.J hotărît.
ACTRIŢA DE CARACTER: Ah, da! Da! Iertaţi-mă, acum îrtl amintesc! Dumneata, Sarelli, eşti cu Nene.
NENE *(lui Sarelli, deschizlnd braţele):* Cu mine! Nu-ţi nj aminteşti că aşa s-a stabilit?
SARELLI: Mai ales că noi sîntem aici numai ca să faceu niţel zgomot.
DOCTORUL HINKFUSS *(Actriţei de Caracter):* Atenţi,, doamnă! Vă rog, atenţie!
ACTRIŢA DE CARACTER: Da, da! Iertaţi-mă, aveţi fcuţinj răbdare. Sînt atîţia, că i-am cam încurcat. *(Câutlni in jur.)* Dar Verri? Unde e Verri? Ar trebui să fie aici cu camarazii lui.
ACTORUL PRINCIPAL *(prompt, scoţînd capul de după cor. tină):* Cum să nu? Cu bravii camarazi care le învaţă pe scumpele dumneavoastră fiice ce-i modestia!
ACTRIŢA DE CARACTER: Şi ce ai vrea, dumneata, mă rog"; Să le ţin la călugăriţe ca să înveţe catehismul şi broderia! A trecut vremea aceea Eneas... *(Se duce la* el *şi apucîndu-l de mină îl trage afară.)* Fii cuminte, hai vino încoace! Uită-te la ele; nu şi le etalează, însă afli dumneata, care vorbeşti de modestie, că au virtuţi dt soţii gospodine, ca puţine în ziua de azi! Mommina ştii să facă bucătărie.
MOMMINA *(cu un ton de dojana, ca şi cum, mama sa ar ţi dezvăluit un secret de care sâ-i fie ruşine):* Mamă!
DOAMNA IGNAZIA: Şi Totina coase...
TOTINA *(ca mai sus):* Ce tot spui?!
DOAMNA IGNAZIA: Iar Nene...
NENE *(imediat, agresivă, amenînţînd-o câ-i astupă gura)*-Vrei să taci o dată, mamă?
DOAMNA IGNAZIA: ...să tot cauţi şi nu găseşti dumneata alta care să transforme o haină veche într-una nouă..
NENE *(ca mai sus):* Hai, gata o dată! Ajunge!
DOAMNA IGNAZIA: ...să le scoată petele...
NENE *(îi astupă gura):* Ajunge, mamă!
DOAMNA IGNAZIA *(dîndu-i la o parte mina):* Să le întoarcă -sau ca Dorina, să ştie să ţină socotelile casei!
DORINA: Gata? Ţi-ai golit sacul?
DOAMNA IGNAZIA: ...iată unde am ajuns! Le e ruşine.
-•I tjiEKiCi': ...ca de nişte vicii ascunse! -iMNA IGNAZIA: Pe urmă, nu sînt de loc pretenţioase, se mulţumesc şi cu puţin; ca să se ducă la teatru, rămîn chiar f lămînde! Bătrîna noastră melodramă: ah Doamne! Ce-mi mai place şi mie! ENfi *(care a intrat cu un trandafir în mînă):* Şi *Carmen,*

mamă, nu-i aşa?
îşi pune trandafirul in gură şi rintă inişcindu-şi şoldurile provocator.
Dragostea e ca o pasăre ciudată Pe care n-o poţi îmblînzi...
ACTRIŢA DE CARACTER: Da, şi *Carmen;* însă nu simţi că-ţi Clocoteşte inima ca la focul bătrînei noastre melodrame, cind vezi cum nevinovăţia strigă şi nu e crezută, cînd vezi disperarea îndrăgostitei „ah, infamul, cinstea şi-a vîndut-o..." Intreab-o pe Mommina! Şi cu asta, gata! Ajunge! *(Intorcîndu-se spre Verri.)* Dumneata ai venit în casa noastră pentru prima dată, prezentat de tinerii aceştia.
AL TREILEA OFIŢER: N-am mai fi făcut-o!
ACTRIŢA DE CARACTER: Ofiţer de garnizoană la tabăra de aviaţie de aici.
ACTORUL PRINCIPAL: Ofiţer provizoriu, vă rog — numai pentru şase luni — pe urmă, basta. Dacă o să vrea Domnul, se va sfîrşi cu traiul lor fără griji pe socoteala mea!
POMÂRICI: Noi? Pe socoteala ta?
SARELLI: Ia te uită la el!
ACTRIŢA DE CARACTER: Asta n-are nici o importanţă. Voiam să zic că nici eu, nici fiicele mele, nici ăla de colo...
Din nou domnul Palmiro, imediat ce e indicat, întoarce capul ţi începe să fluiere.
Mai termină o dată, sau îţi dau cu geanta în cap!
E o geantă cam mare. Domnul Palmiro încetează brusc.
■ ..nimeni din noi nu şi-a dat seama de la început că în vinele dumitale curge sîngele negru, cu ura de **moarte** a **sicilienilor.**
120
121
ACTORUL PRINCIPAL: ...şi mă mindresc cu asta!
ACTRIŢA DE CARACTER: Ştiu, acum ştiu! (Şi ce bine o ştiu.) I
DOCTORUL HINKFUSS: Doamnă, vă'rog, să nu anticipăm)
Să nu anticipăm!
ACTRIŢA DE CARACTER: Nu vă fie teamă, nu anticipez nimic. DOCTORUL HINKFUSS: Faceţi numai prezentarea. Să n(
clară ! clară şi atît!
ACTRIŢA DE CARACTER: Clară, clară, nu vă îngrijiţi de asia. Vreau să spun numai cum a fost, că la început nu se raîndrea cu asta; dimpotrivă, împreună cu noi toţi ţinea piept sălbaticilor de aici, care socotesc parcă o dezonoare faptul că noi trăim ca pe continent, că pri-mim în casă cîţiva tineri şi permitem unele mici glume,. aşa, cum se fac în tinereţe, fără răutate. Glumea şi el cu Mommina mea. *(O caută în jur.)* Unde e? — a, uite-o. Haide, haide, vino încoace, biata mea fetiţă; nu-i încă timpul să fii aşa. *(Actriţa Principală care va juca rolul Momminei, e trasă de mînecă, dar [se împotriveşte.)* Ei, haide, vino!
ACTRIŢA PRINCIPALĂ: Nu, nu! Lăsaţi-mă, doamnă, lăsa-ţi-mă... *(Va spune numele Actriţei de Caracter; apoi înaintind cu hotărîre spre Doctorul Hinkfuss.)* Domnule director, eu în felul acesta nu pot să joc! V-o spun dinainte. Nu pot! Dumneavoastră aţi schiţat planul, aţi stabilit ordinea tablourilor, ei bine, să ne ţinem de ele! Eu trebuie să cînt. Trebuie să mă simt singură, în largul meu, în rolul meu. Aşa, în vint, n-am nici un chef să joc.
ACTORUL PRINCIPAL: Sigur! Poate că domnişoara, după această schemă, şi-a scris deja replicile şi le-a învăţat chiar pe dinafară.
ACTRIŢA PRINCIPALĂ: Bineînţeles că m-am pregătit. Dumneata nu?
ACTORUL PRINCIPAL: Ba şi eu! Şi eu! Cum să nu! Dar nu şi vorbele pe care trebuie să le spun. Să fie clar, domni; şoară, să ne înţelegem de la început: să nu te aştept' să mă auzi vorbind după replicile pe care ţi le-ai pregătit dumneata. Eu am să spun ceea ce trebuie să spun.
Ţhipă acest schimb de replici urmează o bombăneală simultană de comentarii intre actori:
Ar fi chiar frumos!
Unul să-l oblige pe celălalt să spună ce-i convine
lui!
- Adio piesă improvizată, atunci! De ce n-a scris şi rolurile celorlalţi?! nOCTORUL HINKFUSS *(tăind brusc comentariile):* Domnii jnei, domnilor, vorbiţi cît mai puţin posibil, v-am mai spus-o. Vorbiţi cît mai puţin posibil! Gata. Prezentarea s-a terminat. Mai multă mişcare, mai multă mişcare şi mai puţine vorbe, ascultaţi-mă pe mine. Vă asigur că vorbele vor veni de la sine, spontan, din gesturile pe care o să le faceţi, în funcţie de acţiunea pe care v-am schiţat-o. Faceţi aşa şi n-o să greşiţi. Lăsaţi-vă conduşi

şi îndrumaţi de mine, aşa cum s-a stabilit. Haideţi, curaj! Şi acum, retrăgeţi-vă. Să lăsăm cortina. *(Se lasă cortina. Doctorul Hinkfuss, răminînd Ungă rampă, adaugă, întoreîndu-se spre public:)*
Doamnelor şi domnilor, vă cer scuze. De-abia acum începe cu adevărat spectacolul. Cinci minute, numai cinci minute, cu bunăvoinţa dumneavoastră, ca să văd dacă totul e în ordine.
Se retrage dînd la o parte CORTINA. ***Cinei*** *minute pauză.*
122

11

Cortina se deschide din nou.
Doctorul Hinkfuss în loc să-i lase pe actori sa apară, începe să tărăgăneze lucrurile.
S-a gîndit el că „ar fi bine dacă la început v-aş oferi un spectacol sintetic despre Sicilia, cu ajutorul unei mici procesiuni religioase. Aşa ceva ar da multă culoare locală".
Şi a luat toate măsurile pentru ca mica procesiune să se îndrepte de la intrarea în sală spre scenă, străbătînd culoarul care desparte în două aripi stalul şi fotoliile de orchestră, în următoarea ordine:
1. patru copii din cor, în sutană neagră şi cărnaşe albă împodobită cu dantele; doi înainte şi doi în urmă; vor purta patru luminări aprinse;
2. patru fete, aşa-numitele „Verginelle", îmbrăcate în alb, cu văluri albe şi mănuşi tot albe de atică, în mod special alese prea mari pentru mîinile lor, ca să pară stîngace; şi ele vin tot două înainte şi două în urmă, purtînd un mic baldachin de mătase albastră;
3. sub baldachin va sta „Sfînta Familie", adică un bătrîn îmbrăcat şi machiat ca să semene cu sfîntul Iosif, aşa cum se poate vedea în icoanele cu Naşterea Domnului; are o aureolă de purpurină **în jurul** capului şi ţine în mînă lunga cîrje înflorită la un capăt; lîngă el stă o fată blondă, deosebit de frumoasă, cu ochii plecaţi, un surîs dulce şi umil pe buze, îmbrăcată şi pieptănată
124
ca Sfînla Fecioară Măria, cu o aureolă în jurul capului şi ţinînd în braţe un copilaş dolofan de ceară, care-l reprezintă pe Copilul Isus. Scena se mai poate vedea şi astăzi în Sicilia, de Crăciun, în unele reprezentaţii sacre, populare, care folosesc corul şi acompaniamentul instrumental;
4. un păstor mai bătrîn, cu căciulă de oaie şi tundră de aba, cu picioarele înfăşurate în piele de capră, şi unul mai tînăr; vor cînta, unul din cimpoi şi celălalt din fluier;
5. urmează un întreg cortegiu de femei şi bărbaţi din popor, de toate vîrstele, femeile cu fuste hmgi, în cute mici şi vălul de mătase tradiţional pe cap, bărbaţii au haine scurte şi pantaloni în formă de clopot, brîuri de mătase în culori vii, iar în mînă, cu beretele negre tricotate, cu moţ în vîrf; vor intra în sală, cîntînd în sunetele cimpoiului şi fluierului-:
Astăzi şi de-a pururi, Domnul
lăudat să fie;
lăudată-n veci să fie
Sfînta Fecioară Mărie.
în acest timp scena va reprezenta o stradă din oraş cu zidul alb şi grosolan al unei case, ce ocupă, de la dreapta la stînga, peste trei sferturi din scenă, pînă cînd coteşte spre fund. La colţ, un felinar; după colţ, în cealaltă parte a zidului, cea întunecată, se vede uşa unui cabaret, luminată de becuri colorate; peste drum, puţin mai în fund, oblic, portalul unei vechi biserici spre care duc trei trepte.
Cu puţin înainte de ridicarea cortinei, şi de apariţia procesiunii, pe scenă se vor auzi clopotele bisericii şi, abia perceptibilă, orga. Cînd cortina se va ridica şi va intra procesiunea, femeile şi bărbaţii, care vor trece atunci pe stradă (opt sau nouă), vor îngenunchea pe scenă, la dreapta, de-a lungul zidului; femeile îşi vor face semnul crucii iar bărbaţii se vor descoperi. După ce procesiunea va ajunge pe scenă şi va intra în biserică, aceştia o vor urma. O dată cu ultimul intrat va înceta şi
125
dangătul clopotelor; în liniştea care s-a făcut, se mai aude un timp orga, al cărei sunet, pe măsură ce luminile de pe scenă se sting, e tot mai pierdut.
Brusc, de îndată ce glasul sacru al orgii se va stinge, va ţîşni în contrast violent muzica de jaz din cabaret şi, în acelaşi timp, zidul alb care ocupă peste trei sferturi din scenă va deveni transparent. Se vede interiorul cabaretului scinteind in zeci de lumini colorate;. La dreapta, **pînă** la uşă, este aşezat barul, în spatele căruia stau troi fete decoltate şi vopsite ţipător. Pe peretele din fund, lingă bar, alîrnă o perdea lungă do catifea do un roşu aprins, în faţa căreia, ca un basorelief, o stranie *chunteuse,* acoperită de văluri negre, palidă, cu capul dat pi! spate şi tui ochii închişi chită cu o voce lugubră un cîntec de jaz. în puţinul spaţiu care mai rămîne între bar şi primul rînd de măsuţe rotunde, la care stau cei cîţiva consumatori, cu băuturile în faţă, îşi mişcă în cadenţă braţele şi picioarele, cu spatele la bar, trei mici balerine blonde.
Printre consumatori este şi Fluierici, cu o pălărie turtită ca o ciupercă pe cap şi o ţigară lungă de foi în gură.

Consumatorul care stă în spatele lui, la o măsuță din rîndul al doilea, văzîndu-l aşa de absorbit de mişcările celor trei balerine, se pregăteşte să facă pe socoteala lui o glumă feroce: taie două coarne lungi, din cartonul pe care e tipărită, alături do program, lista vinurilor şi a celorlalte băuturi din cabaret.
Ceilalți consumatori, care şi-au dat seama, se distrează grozav, îi fac cu ochiul şi îl îndeamnă să se grăbească. Cînd cele două coarne sînt gata tăiate, lungi, drepte, de toată frumusețea, consumatorul se ridică şi, cu multă grijă, le aşază pe pălăria lui Fluierici.
Toți încep să rîdă şi să bată din palme.
Fluierici, crezînd că rîsetele şi aplauzele sînt pentru cele trei balerine, începe să rîdă şi să bată din palme şi el, făcîndu-i pe ceilalți să rîdă cu şi mai mare poftă şi să aplaude nebuneşte. Insă nu reuşeşte să priceapă de ce se uită toți la el, şi femeile de la bar, şi micile balerine care sînt gata să se tăvălească pe jos de atîta rîs. Se pierde; rîsul i se sleieşte pe buze, mîinile îi cad moi de-a lungul trupului.
Atunci, ciudata *chanteuse,* într-un elan de indignare, se desprinde de perdeaua de catifea şi se îndreaptă spre Fluierici, ca să-i smulgă de pe cap podoaba de batjocură, strigînd:
clNTĂREAȚA: Sărman bătrîn! Să vă fie ruşine!
Consumatorii o opresc, strigînd toți o dată, într-o hărmălaie de nedescris.

CONSUMATORII: —- Stai la locul tău, proasto!
— Taci din gură şi vezi-ți de treabă!
— Ce bătrîn sărman!
— Cine te-a rugat să te amesteci?
— Lasă-ne-n pace!
— Le merită!
— Le merită!
în mijlocul acestor strigăte, clntăreața va continua să protesteze, zbătindu-se să scape din mîinile lor.
ClNTĂREAȚA: Laşilor, dați-mi drumul! De ce le merită? Ce rău v-a făcut?
FLUIERICI *(ridieîndu-se In picioare, mai năucit ca oricînd):* Ce merit? Ce merit?
CEL CARE A FĂCUT GLUMA: Nimic, domnule Palmiro, n-o ascultați!
AL DOILEA CONSUMATOR: E beată, ca de obicei!
CEL CARE A FĂCUT GLUMA.: Duceți-vă acasă! Plecați de aici, domnule Palmiro. Ăsta nu-i un loc potrivit pentru dumneavoastră !
împreună cu ceilalți, ii împinge spre uşă.
TREILEA CONSUMATOR: Ştim noi foarte bine ce meritați dumneavoastră, domnule Palmiro!
126
127
Pluierici e condus afară cu podoaba sa de coarne pe cap. Transparența zidului se stinge. Se aud incă strigătele celor care o rețin pe cintăreață; pe urmă, un hohot de rls şi muzica de jaz reîncepe.
CONSUMATOR: Aşa-i cere meseria, domnule î al-A j. Să nu credeți niciodată în asemenea lacrimi!
ICI *(negînd, cu multă seriozitate):* Nu! Nu! Nu-i aşa! *Ce* meserie? Vă dau cuvîntul meu de onoare că femeia ppa suferă: suferă cu adevărat. Şi pe urmă, are aceeaşi FLUIERICI *(celor doi sau trei consumatori, care l-auscos af* ac j 9.
şi acum se distrează vazmdu-l ce frumoşii sta lncornor mărturisit că si ea e de familie bună...
îtalatT TRECEA CONSUMATOR: Nu, zău? Ia te uită! O fi şi ea
AL DOILEA CONSUMATOR: Nu s-a întîmplat nimic! Şi- fațade inginer?!
adus aminte de povestea de alaltăieri seară. UIER Ş că oricui 1 se poate
AL TREILEA CONSUMATOR: Toți ştim că țineți la aceasts cîntăreață... AL DOILEA CONSUMATOR: Voiau, aşa, în glumă, ca ea sj vă mai tragă o palmă, ca alaltăieri seară. AL TREILEA CONSUMATOR: Chiar aşa! — spunînd c-o mo. ritați!
FLUIERICI: Aha! Acum am înțeles! Asta era! INTÎIUL CONSUMATOR: Ia priviți! Sus pe cer! Vedeți stelele?
AL DOILEA CONSUMATOR: Stelele? AL TREILEA CONSUMATOR: Cum, stelele? ÎNTÎIUL CONSUMATOR: Stelele! Se mişcă, domnilor! St mişcă!
AL DOILEA CONSUMATOR: Scuteşte-ne! FLUIERICI: Crezi că se poate? INTÎIUL CONSUMATOR: Sigur că da! priviți! Ca şi cum le-ai atinge cineva CU două prăjini! *Grupul merge la teatru. Cele patru fete şi doamna Ignazia slnt îmbrăcate în rochii de seară strălucitoare şi extravagan le. Şi ridică mîinile, în formă de coarne.*

AL DOILEA CONSUMATOR: Mai tacă-ti gura! De unde pîm[T0TINA] *(văzîndu-şi tatăl cu cele două coarne pe cap):* Dum-
[un()e]? nezeule, papa, ce ţi-au făcut?
AL TREILEA CONSUMATOR: Te pomeneşti că stelele ţi se p[0MÂ]RIGI: Scîrbele! Laşii!
felinare? FLUIERICI: Mie? Mi-au făcut ceva? Ce mi-au făcut?
AL DOILEA CONSUMATOR: Spuneaţi ceva, domnule Pal[N]ENfi: Dăţi-le o dată jos de pe pălărie!
miro? [D]OAMNA IGNAZIA *(in timp ce soţul bîjbîie cu mîinile pe de-*
FLUIERICI: Da, da! spuneam că eu, în seara asta, nu şt'[11] *asupra pălăriei):* Ţi-au pus'coarne?!
dacă aţi băgat de seamă, dinadins am privit numai 1»DORINA: Ticăloşii! Cine-a făcut asta?
balerine. Nici măcar n-am întors capul spre ea. M'TOTINA: Uitaţi-vă la ei!
impresionează aşa de mult, asa de mult, sărăcuţa *[p]LUiERTn *(AIA I ■ i A*-*
ea! Cînd o văd cum cîntă cu ochii închişi şi cum li'en* Jg™ £££*ffi*[y:] Mi11U pUS
lacrimile pe obraji!
o nenorocire. Şi de fiecare dată cînd o aud oîntînd, simt... simt aşa o nelinişte, o tristeţe...
în acest moment vin din stingă, în pas de marş, Totina la braţ cu Pomărici, Nene la braţ cu Sarelli, Dorina la braţ cu Al treilea ofiţer, Mommina Ungă Rico Verri şi doamna Ignazia la braţ cu ceilalţi doi tineri ofiţeri. Încă înainte ca grupul să intre în scenă, se aude Pomărici comandînd cadenţa. Cei trei consumatori, care între timp au devenit patru sau mai mulţi, auzindu-i glasul, se retrag spre uşa cabaretului, lăsîndu-l pe domnul Palmiro singur sub felinar, cu coarnele pe cap.
POMĂRICI: Un, doi, un, doi, un, doi...
! De asta rî-
128
129

DOAMNA IGNAZIA: Şi mai stai acum şi cu ele în nij,,, [pO]jjARI[cl:] Aţi insultat nişte doamne care trec pe stradă
Aruncă-le o dată, idiotule! Eşti bun numai să fii]'. [r] ' însoţite de noi, aşa că e de datoria noastră să le luăm
tăia de joc a tuturor nemernicilor! [a]părarea!
MOMMINA *(mamei):* Asta ne mai lipsea acum, să-l iei şj, , [pA]TRULEA CONSUMATOR: Nimeni nu le-a insultat!
în primire... TREILEA CONSUMATOR: Sigur că nu! Doamna ne-a in-
TOTINA: ...cînd de vină sînt numai nespălaţii ăştia. guiţat pe noi!
VERRI *(indreptîndu-se spre uşa cabaretului unde consumate,* nOAMNA IGNAZIA: Eu? Nu! Eu doar v-am spus în faţă ce
privesc scena şi rid): Cine a îndrăznit! Cine a îndrăznii ' sînteţi: nişte pungaşi! ticăloşi! netrebnici! buni să
(îl apucă pe unul de piept.) Dumneata? staţi in cuşti ca fiarele! asta sînteţi! *(Şi cum toţi con-*
NENE: Stau şi rîd... *sumatorii rid cu neruşinare.)* Rîdeţi voi, rîdeţi, nemer-
CONSUMATORUL *(incercind să scape):* Dă-mi drumul! fl. nicilor! Sălbaticilor ce sînteţi!
sînt eu de vină! Şi să nu îndrăzneşti să pui mîna t poMARIGI *(împreună cu fetele şi ceilalţi ofiţeri, Incercind s-o*
[mme] j *liniştească):* Haideţi, doamnă, veniţi!
VERRI: Spune-mi cine a făcut asta! sARELLI: Gata, acum!
POMÂRICI: Gata, Verri! Lasă-l în pace! Haide! L TREILEA OFIŢER: Să mergem la teatru!
SARELLI: E inutil să mai facem şi noi scandal! NENE: Nu te înjosi să le răspunzi ăstora!
DOAMNA IGNAZIA: Nu, domnilor, vreau ca patronul cloaci AL PATRULEA OFIŢER: Să mergem, să mergem! E tîrziu!
ăsteia de pungaşi să-mi dea satisfacţie! TOTINA: Precis că primul act s-a şi terminat!
TOŢINA: Lasă mamă, lasă! MOMMINA: Sigur, haide mamă, vino! Lasă-i în plata Dom-
AL DOILEA CONSUMATOR *(inaintînd):* Fiţi atentă cum vo: nului!
biţi, doamnă! Mai sînt şi oameni de onoare pe aici POMÂRICI: Nu veniţi şi dumneavoastră cu noi la teatru,
MOMMINA: Aşa se poartă oamenii de onoare? domnule Palmiro?
DORINA: Pungaşi şi ticăloşi ce sînteţi! DOAMNA IGNAZIA: La teatru, el? Acasă! Du-te imediat
AL TREILEA OFIŢER: Gata, domnişoară, haide, lasă-i acasă! Mîine trebuie să se scoale devreme ca să meargă
plata lor! [a mm]ă- Acasă! Ai înţeles?!
AL PATRULEA CONSUMATOR: Ei, băieţi, a fost O glumă, *Consumatorii încep să rida din*

nou, auzind ce
POMÂRICI: Interesant, dumneata numeşti asta glumă? *comandă categorică ii dă ea soţului.*
AI, DOILEA CONSUMATOR: Doar 11 stimăm cu toţii pe d» SARELU f si noi? la tMtral s, nu mai pi-M ti u
ALTREnEONSTOATOR— "**•«' • *»*
n-avem nici un pic de stimă pentru dumneavoastip OMRICI. Gta ajunge j
doamnă dragă! CEILALŢI OFIŢERI: La teatru! La teatru! AL DOILEA CONSUMATOR: Aţi ajuns de pomina!
VERRI *(amenin{lnd cu braţele ridicate):* Dacă nu vă ţin* *ln acest moment, doctorul Ilinkfuss, care a intrat în*
mra e vai de voi! *â' în urma cortegiului şi a stat într-un fotoliu*
din AL PATRULEA CONSUMATOR: Las-că O să-i raportăm «N *Primul rind Pentru a «*praveghea*
reprezentaţia, se
, , • n I, *ridică in picioare şi stneă:*
r f 6
domnului colonel!
AL TREILEA CONSUMATOR: Ruşine! Ofiţeri sînteţi? D°GTORUL HINKFUSS: Sigur că da! Gata! Ajunge! La VERRI: Cine o să facă raport? teatru! Aţi plecat la teatru! Eliberaţi scena! Consuma-
GONSUMATORII *(ţi cei din cabaret):* Toţi! Noi, toţii toru să intre din nou în cabaret! Voi, ceilalţi, ieşiţi
130
131

prin dreapta! Şi trageţi puţin cortina, dar din J două părţile!
Actorii ascultă. Cortina se închide puţin, ca să lase la mijloc zidul alb, reprezentind ecranul pe care trebuie proiectat spectacolul de operă.
Pe scenă, după ce toţi ceilalţi au dispărut, a mai rămas numai bătrinul Actor Comic.
BĂTRÎNUL ACTOR COMIC *(doctorului Hinkfuss):* Eu, nu mă duc cu ei la teatru, trebuie să ies prin stînga,u,
DOCTORUL HINKFUSS: Bineînţeles că prin stînga! Ce trebare-i asta?
BĂTRÎNUL ACTOR COMIC: Nici una. De fapt voiam gg amintesc că nu m-au lăsat să spun nici un cuvînf, prea mare babilonie aici, domnule director!
DOCTORUL HINKFUSS: Ba de loc! Totul a mers foarte biiJ Şi acum, haide, du-te o dată.
BĂTRÎNUL ACTOR COMIC: Trebuia să spun că toată vi, numai eu am fost ţapul ispăşitor!
DOCTORUL HINKFUSS: Bine, bine, gata! Ne-ai spus-t Hai, du-te o dată! Şi acum urmează scena de la teatn *(Bătrinul Actor Comic iese prin stingă.)* Gramofon: şi proiecţia, repede! Filmul, vă rog!
Doctorul Hinkfuss se aşază din nou pe scaunul său. între timp, la dreapta, în spatele cortinei care acoperă colţul de zid cu felinarul, oamenii din personalul de scenă au pus la gramofon un disc cu sfirşitul actului I dintr-o veche operă melodramatică italienească, Puterea destinului sau Bal mascat, *sau orice altceva: In acelaşi timp va avea loc şi proiecţia, pe zidul care serveşte de ecran. De-abia se aude gramofonul şi începe proiecţia, că loja dm sală, rămasă pînă acum goală, primeşte o lumină caldă, specială, care nu trebuie să se vadă de unde vine. Intră doamna Ignazia cu cele patru fete, Rico Verri şi ceilalţi ofiţeri. Intrarea va fi zgomotoasă şi va provoca imediat protestele publicului.*
DOAMNA IGNAZIA: De necrezut! S-a şi terminat prim[1] act!
jjA: Uff! Ce alergătură! *(Se aşază pe primul loc din lojă, in faţa mamei):* Dumnezeule, cald mai e! Sîntem leoarcă!
SARICI *(făcîndu-i vlnt deasupra capului cu un evantai):* p Slug[a] dumneavoastră, doamnă! oBlNA: Te cred! După ce ne-a dus în marş forţat! Un,
doi, un, doi...
VOCI DIN SALĂ: — Dar pînă cînd?! Linişte!
— Aşa se intră într-o sală de teatru?! yoMMlNA *(Totinei):* Mi-ai ocupat locul, scoală-te! 1'OTINA: Dacă Nene şi Dorina s-au aşezat la mijloc... PORINA: Am crezut că Mommina vrea să stea în spate cu Verri, ca data trecută. VOCI DIN SALĂ: — Linişte! Linişte!
— Mereu ei!
— E o adevărată neruşinare!
— Mă mir de domnii ofiţeri!
— Nu e nimeni aici care să-i cheme la ordine?!
între timp In lojă e mare agitaţie din cauza schimbării locurilor. Totina cedează locul Momminei şi se aşază pe cel al Dorinei, care se mută pe scaunul vecin, lăsat de Nene, care se va aşeza pe canapea alături de mama ei. Rico Verri va sta Ungă Mommina pe canapeaua din faţă; In spate, Totina cu Pomărici; după ei, Dorina şi cel de-al treilea ofiţer; iar în fundul lojii, Sarellişi ceilalţi doi ofiţeri.

MOMMINA: Mai încet! Mai încet, ce Dumnezeu!
NENfi: Mai încet, nu? Intîi faci tot balamucul ăsta...
MOMMINA: Eu?
NENfi: Aşa s-ar părea! N-ai fost tu cu schimbatul locurilor?
DORINA: Ce vă pasă. Lăsaţi-i să vorbească!
TOTINA: Parcă n-ar mai fi ascultat niciodată...
Spune titlul melodramei.
°MARICI: Ar trebui să aibă, totuşi, oarecare consideraţie pentru nişte doamne! [1] DIN SALĂ: — Dumneata să taci!
E o ruşine !
Afară cu scandalagiii!
132
133
— Daţi-i afară!
— Tocmai loja ofiţerilor trebuie să provoace un [5]J menea scandal?
— Afară! Afară!
DOAMNA IGNAZIA: Canibalilor! Nu e vina noastră daca J ajuns tîrziu! Spuneţi şi voi dacă oraşul ăsta poate i considerat civilizat! Mai întîi o agresiune pe stradă acum, uitaţi-vă la ei, cum ne atacă în plin teatru; Canibalii 1
TOTINA: Pe continent aşa se face!
DORINA: Fiecare vine la teatru cînd vrea!
NENE: Mai sînt aici şi oameni care ştiu cum se face şj trăieşte pe continent!
VOGI: Destul! Destul!
DOCTORUL HINKFUSS *(ridlcindu-se şi adresindu-se actorii din lojă):* Da! Da! Destul! Ajunge! Nu exageraţi, 1 rog, nu exageraţi!
DOAMNA IGNAZIA: Da' de unde? Ce exagerare? Ei ne *i* curajează! Nu vedeţi "că e o persecuţie pur şi simpl insuportabilă? Fiindcă am făcut şi noi puţin zgomi cînd am intrat!
DOCTORUL HINKFUSS: Bine, bine! Dar acum ajunge!! altfel s-a terminat şi actul!
VBRRI: S-a terminat? Slavă Domnului! Să ieşim afară!
DOCTORUL HINKFUSS: Bună idee! Toată lumea afară! I
TOTINA: Mie mi-e o sete!
Iese din lojă.
NENE: Să sperăm că o să găsim îngheţată!
Ca mai sus.

DOAMNA IGNAZIA: Repede, repede copii, să ieşim! Simt' plesnesc!
Proiecţia s-a terminat şi gramofonul nu se mai aude. Cortina se închide complet. In timp ce sala se luminează, doctorul Hinkfuss se urcă pe scenă şi se adresează publicului.
DOCTORUL HINKFUSS: Publicul care obişnuieşte ca i»[l]j un act şi altul să iasă din sală, va putea să asiste, j[a] vrea, la scandalul pe care oamenii noştri vor cont»[11]
gj.l provoace şi în foaier; şi asta nu pentru că aşa vor ei, ci pentru că la ora actuală, indiferent ce fac, sar în ochii celorlalţi, luaţi cum sînt în obiectiv şi sînt condamnaşi să fie obiectul clevetirilor tuturor.'Duceţi-vă, duceţi-vă; dar vă rog, nu toţi! Asta ca să nu se'facă prea mare înghesuială dincolo; gîndiţi-vă: sînt o grămadă de oameni în spatele dumneavoastră care ar vrea şi ei să vadă, ceea ce, de altfel, în mare, aţi şi văzut aici. Pot să vă asigur că cei care vor rămîne în sală nu vor pierde nimic esenţial. Dincolo, ceilalţi o să-i vadă amestecaţi printre spectatori, tot pe cei pe care i-aţi văzut şi dumneavoastră părăsind loja, pentru pauza obişnuită dintre acte. Eu am să profit de pauză ca să schimb decorul. Şi am s-o fac în faţa dumneavoastră, a celor care rămîneţi în sală, ca să vă ofer un spectacol cu totul neobişnuit. *(Bate din palme ca un semnal şi comandă:)* Trageţi cortina!
CORTINA *se trage din nou.*
134
INTERMEZZO

TINA: Mie o limonada.
jURlCI: O punguţă cu bomboane de ciocolată... şi nişte [Po] caramele.
Nu, Pomârici, mulţumesc, dar n-are rost să cum-

Reprezentație simultană în foaierul teatrului şi pe scenă.
în foaierul teatrului, actrițele şi actorii trebuie să dea impresia, cu cea mai mare libertate şi firesc în mişcări, că sînt numai nişte spectatori printre spectatori (fiecare, se înțelege însă, în rolul său) în timpul pauzei dintre acte. Vor forma grupuri în patru puncte diferite ale foaierului şi fiecare din ele îşi va juca rolul independent de celelalte, însă în acelaşi timp: Rico Verri cu Mommina; doamna Ignazia cu cei doi ofițeri care se numesc Pometti şi Mangini, se va aşeza pe o canapea; Dorina va trece discutînd cu Al Treilea Ofițer, care se numeşte Nardi; Nene şi Totina vor merge cu Pomârici şi cu Sarelli într-un colț al foaierului, unde va fi instalat un bufet cu băuturi, cafea, bere, lichioruri, bomboane şi alte bunătăți.
Din motive de spațiu, aceste scenete, diferite ca loc, dar simultane, sînt transcrise una după alta.

I

Nene, Totina, Sarelli şi Pornărici, intr-un colț al foaierului, la bufet.

NENE: N-aveți înghețată? Păcat! Dați-mi atunci o băutu' răcoritoare, vă rog! Da, una de mentă. peri aşa ceva!
IA: Cred că nici nu sînt bune! Sînt bune? Atunci, cum-pără-le, ce mai stai! E una din cele mai mari satisfac-
tii---
...ciocolata?...
...o, nu... să-i facem pe bărbați să plătească!
E o nimica toată! Păcat că n-am avut timp să trecem pe la cafenea în drum spre teatru...
rfRBLLI: ...din cauza incidentului aceluia nenorocit...
TOTINA: Dar şi papă, parcă dinadins frecventează anumite locuri, ca să dea ocazie să fie batjocorit de toți nemernicii!
POMÂRICI *(dlndu-i In gură o bomboană de ciocolată):* Nu te amărî! Haide, nu te mai amărî!
NENE *(desckizînd gura ca o păsărică):* Şi mie, nu?
POMÂRICI *(dlndu-i şi ei):* Imediat; dar dumitale îți dau o caramea.
NENE: Dumneata eşti chiar sigur că pe continent aşa se face?
POMÂRICI: Cum să nu?! Să le dai fetelor frumoase cîte o caramelă direct în guriță? Mai mult ca sigur!
SARBLLI: Şi nu numai asta!
NENE: Nu numai asta? Şi ce altceva?
POMÂRIGI: Eh, dacă am vrea să facem totul ca pe continent!
TOTINA *(provocator):* De exemplu?
SARBLLI: Nu putem să vă dăm exemplul aici.
NENE: Atunci mîine o să luăm cu asalt tabăra de aviație!
TOTINA: Şi vai de voi dacă n-o să ne luați în avion.
POMÂRICI: Vizita o să ne facă mare plăcere, dar în privința zborului, din nenorocire...
SARELLI: E interzis prin regulament!
pOMÂRlGI: Cu comandantul de-acum...
fOTINA: Parcă ați spus de căpcăunul ăsta că o să plece în curînd în permisie?!
Nu vreau s-aud nimic: vreau să zbor deasupra oraşului pentru plăcerea de a-l scuipa de sus. Se poate?
136
137
SARELLI: Să zbori, nu! imposibil...
NENfi: Bine, nu mai zbor, dar să-i trag aşa, un scuip I da?... Atunci, te însărcinez pe dumneata!
onl • Si ştii dumneata cum i s-a răspuns? I-a tras o palma NA zdravănă!
Papa? Şi ea? Săracul papă, parcă n-ar primi des-la mama!

II

Dorina şi Narai, plinibindu-sc.

NARDI: Ştii că tatăl dumitalo e îndrăgostit nebuneşte,]
cîntăreața de la cabaret? DORINA: Papă? Ce spui? NARDT: Papă, papă, poți să mă crezi. De altfel, tot oraşj
ştie. DORINA: Dumneata vorbeşti serios? Papă îndrăgostit
Izbucneşte inlr-un ris atît de puternic, incit toii spectatorii din apropiere se întorc să-i privească.

NARDI: N-ai văzut că înainte fusese la cabaret?
DORINA: Te implor, nu-i spune nimic mamei; l-ar jupi de viu! Dar cine e cîntăreața asta? Dumneata o ci noşti?
NARDI: Da, am văzut-o o dată. E o nebună îndurerată.
DORINA: Cum adică, îndurerată?
NARDI: Se spune că atunci cînd cîntă — plînge; stă cu ochi închişi şi plînge cu-adevărat. Ba cîteodată, sfîrşită di disperarea care-o face să plîngă şi, între noi fie zis,J beată, se prăbuşeşte la pămînt.
DORINA: Daa? Atunci poate că vinul e de vină!
NARDI: Poate. Dar se pare că bea tocmai fiindcă este dit perată.
DORINA: Şi papa? Oh, Dumnezeule! Bietul de el! E de-s dreptul nenorocit săracul papă, nu-i aşa? Nu, totu? eu nu pot să cred!
NARDI: Nu-ți vine să crezi? Şi dacă am să-ți spun că într* seară, cred că era cam amețit şi el, s-a dat în specta col în fața întregului cabaret. S-a dus cu lacrimile-' ochi şi cu batista-n mînă să-i şteargă lacrimile doaH nei, care cînta ca de obicei cu ochii închişi!
DORINA: Nu se poate! Chiar aşa a făcut?
; Exact aşa i-a spus şi el în fața tuturor consumato-ilor care rîdeau: „Şi tu, nerecunoscătoareo? Parcă i destule de la nevastă-mea!"
rilor care naeau: „Ş
n.aş primi destule de la nevastă-mea!"
în momentul acesta ajung lingă bufet. Dorina le vede pe Totina şi pe Neni şi împreună cu Nardi fuge spre ele.
III
In fata bufetului Neni, Totina, Dorina, Pomărici, Sarelli şi Nardi.
DORINA: Ştiți ce mi-a spus Nardi? Că papă este îndrăgostit de cîntăreața de la cabaret!
TOTINA: Nu se poate!
NBNfi: Şi tu crezi? Glumeşte!
DORINA': Nu, nu, e adevărat! e adevărat!
NARDI: Garantez că-i adevărat.
SARELLI: Da, da, am aflat şi eu.
DORINA: Oh, şi dac-ați şti ce-a făcut?!
NENfi: Ce-a făcut?
DORINA: A primit de la ea o palmă în plină cafenea!
NBNfi: O palmă?!
TOTINA: De ce?
DORINA: Pentru că voia să-i şteargă lacrimile!
TOTINA: Ce lacrimi?
DORINA: Lacrimile ! fiindcă se zice că e o femeie care plînge tot timpul...
TOTINA: Acum ați înțeles? Aveam dreptate cînd vorbeam adineauri? EÎ e! el e vinovat! Şi atunci, cum vreți ca lumea să nu rîdă şi să nu-şi bată joc de el? ELî.T. Dacă vreți o dovadă, căutați-i în haină, în buzunarul de la piept. Acolo trebuie să țină fotografia cîn-tăreței. Bietul domn Palmiro! într-o zi mi-a arătat-o şi mie, cu nişte exclamații pe care nu le mai repet.
138
139

Iv

Rino Vern şi Mommina, deoparte.
MOMMINA *(intimidată puțin de figura întunecată cu* car*Rico Verri a ieşit din sală):* Ce ai? VERRI *(cu o politețe forțată):* Eu? Nimic, ce să am? MOMMINA: Atunci de ce stai aşa? VERRI: Nu ştiu. Ştiu numai că dacă mai stăm puțin J
lojă, înnebuneam de-a binelea. MOMMINA: Viața asta a devenit de nesuportat. VERRI *(tare, aspru):* In sfîrşit îți dai seama? MOMMINA: Te rog, mai încet I Toți ochii sînt asupra noastră VERRI: Tocmai de asta! De asta! MOMMINA: Am ajuns că aproape nici nu mai ştiu ce să fjj
şi cum să vorbesc. VERRI: Aş vrea să ştiu şi eu ce au de privit atîta, de J
stau şi ascultă tot ce ne spunem?! MOMMINA: Te rog, fă-mi plăcerea şi linişteşte-te! Nu-i pro.
voca!

VERRI: N-am venit aici ca toți ceilalți? Ce văd la noi aşJ de ciudat, de stau cu ochii holbați? Eu pur şi simplu mă-ntreb dacă e posibil...
MOMMINA: ...tocmai — cum îți spuneam şi eu mai înainte-să trăieşti, să te mişti, să mai îndrăzneşti să priveşti, sub ochii tuturor. Uite-i cum s-au strîns în jurul surorilor mele şi dincolo, în jurul mamei.
VERRI: Parc-am fi aici ca să dăm un spectacol! MOMMINA: Da!
VERRI: Mă ierți, dar surorile dumitale, din nefericire... MOMMINA: Ce fac? VERRI: Nimic, aş vrea să nu observ, dar mi se pare că le
place...
MOMMINA: Ce anume? VERRI: Să iasă în evidență! MOMMINA: Dar nu fac nimic rău: rîd, vorbesc... VERRI: Sfidează prin atitudinea lor îndrăzneață! MOMMINA: Iartă-mă, dar acolo sînt şi colegii dumitale.■■ VERRI: Ştiu, ca să le aţîţe; şi te rog să mă crezi, că încep să mă irite tot mai mult, în special domnul SarelHi dar şi Pomârici şi Nardi.
wţjiA: Se distrează şi ei...
P,,t,l- Ar putea să-şi dea seama că o fac în dauna reputației unor fete ta locul lor. De-ar fi în stare măcar să se âhtină de la unele gesturi şi vorbe.
abțină de ia uneie g [OMMINA: Asta da, aşa e.
Bl: De exemplu, eu n-aş tolera ca unul din ei să-şi per-dnmneat
jjl: De exemp, ită cu dumneata...
[jIINA: ...ştii bine că prima care n-ar tolera-o, aş fi eu! Hi: E mai bine să trecem peste asta. înainte şi dumneata, da, da, şi dumneata ai permis unele lucruri!
JQUIMINA: Dar acum, nu! De altfel, de mult timp nu mai e aşa. Ar trebui să ştii.
yERRl: N-ajunge s-o ştiu eu: trebuie s-o ştie şi ei!
jfOMMINA: Dar ei o ştiu! O ştiu!
VERRl: Ei nu o ştiu! Nu numai o dată au ținut să-mi demonstreze că nu vor s-o ştie. Mă provocau!
MOMMINA: Nu-i adevărat! Cînd a fost asta? Pentru Dumnezeu, nu-ți vîrî asemenea idei în cap!
VBRRI: Ar trebui să înțeleagă că nu se glumeşte cu mine!
MOMMINA: Fii sigur că înțeleg! Insă, cu cît dumneata laşi să se vadă că nu-ți place nici măcar o glumă nevinovată, cu atit ei continuă, poate chiar ca să-ți arate că era fără răutate.
VERRI: Deci dumneata îi scuzi?
MOMMINA: Dumnezeule, nu! Pentru dumneata vorbesc aşa, ca să te liniştești. Şi, poate şi pentru mine, ca să nu te mai ştiu într-o stare de veşnică agitație. Să mergem. Văd că mama s-a ridicat. Cred că vrea să intre-n sală.

V

Doamna Ignazia stă pe o banchetă împreună cu Pomeni ți Mangini.

DOAMNA IGNAZIA: Ah, dragii mei, ați putea să-i fiți de mare ajutor, nici nu ştiți ce mare ajutor ați putea să-i dați civilizației.
•«ANGINI: Noi? Cum anume, doamnă Ignazia? °AMNA IGNAZIA: Cum? începînd să dați lecții la clubul vostru!
140
141

■

POMETTI: Lecții? Cui să dăm lecții?
DOAMNA IGNAZIA: Bădăranilor din oraş! Măcar o oră p_e *W*
MANGINI: Dar ce fel de lecții?
POMETTI: De bună-cuviință?
DOAMNA IGNAZIA: Nu, nu! O lecție de informare, cum $_s$ zice. Cîte o oră pe zi, în care să le arătați cum se *u*' ieste în marile oraşe de pe continent. Dumneata, di, Mangini, de unde eşti?
MANGINI: Eu? Din Veneția, doamnă.
DOAMNA IGNAZIA: Din Veneția? Oh, Doamne, Veneți$_a$ visul meu! Şi dumneata, Pometti?
POMETTI: Eu — din Milano.
DOAMNA IGNAZIA: Milano! *Milan.* îmi închipui. *El* «$_{0(}$ *Milan...* Eu sînt din Neapole; din Neapole care este! fără să nesocotesc Milanul şi recunoscînd meritel, Veneției — vreau să spun, ca natură... un paradis Chiaja! Posilipo! Gînd mă gîndesc, îmi vine... îmi vin să plîng... Ce lucruri frumoase!... Vezuviul, Capri,, Şi dumneata ai Domul, Galeriile, Scala... iar dumneati — Piața San Marco, Canal Grande... Doamne, cîte frumuseți mai sînt pe lume!... In schimb, aici s-au adunat toate murdăriile... şi

măcar de-ar fi numai pe străzi!
MANGINI: Doamnă, vă rog, nu le strigați în față asemewi lucruri!
DOAMNA IGNAZIA: Ba nu! Le-o strig în față. Ah, dragii mei, Sfînta Clara din Neapole. Murdăria o poartă şi-n eil O au în inimă şi în sînge. Veşnic turbați! Voi n-aveji impresia asta? Că parcă sînt mereu turbați?
MANGINI: Să spun drept, mie...
DOAMNA IGNAZIA: Dumitale nu ți se pare? Dar aşa este: Toți sînt parcă arşi de... cum se spune? de o furie înnăsf cută, care îi face să devină sălbatici unii față de alții Ajunge ca unul, ştiu eu, să privească încoace, în loj de încolo, sau să-şi sufle nasul ceva mai tare, sau săi treacă ceva prin cap şi să zîmbească; Doamne apără? păzeşte! Pentru mine a zîmbit; şi-a suflat nasul aşa d(tare, ca să mă insulte pe mine; a privit încoace în 1" să privească încolo ca să-mi facă mie în ciudă! Nu pot[1] să faci nimic fără să nu bănuiască cine ştie ce răutat* ascunsă dedesubt, pentru că răutatea stă la pîndă * ei toți. Uitați-vă-n ochii lor. Ți se face frică. Au od[1]
Je lup..- Gata, sus! O fi timpul să intrăm. Să mergem]a sărmanele copile.
Trebuie calculai timpul necesar pentru ca toate cele patru grupuri să-şi joace simultan scenele, fiecare la locul indicat, pentru ca la sfirşit, in acelaşi timp, să vină unii spre alții, şi să părăsească foaierul Împreună (chiar tăind unele replici sau adăugind, dacă va fi nevoie). Simultaneitatea aceasta va trebui insă calculată şi in funcție de timpul de care va avea, nevoie Doctorul Hinkfuss ca să-şi înfăptuiască
minunile pe scenă.
Aceste minuni ar putea fi lăsate pe seama inspirației bizare a Doctorului Hinkfuss. Dar, fiindcă el şi nu autorul povestirii a vrut ca Rico Verri şi ceilalți tineri ofițeri să fie aviatori, va voi, probabil, să pregătească în fața publicului rămas in sală, o scenă frumoasă care să reprezinte un clmp de aviație, cu un efect de perspectivă excepțional. Noaptea, sub un minunat cer înstelat, cîteva elemente sintetice: în fundul scenei se vede, mică de tot, căsuța albă a ofițerilor, cu ferestrele luminate; pe cimp, presărate ici-colo, cîteva avioane şi ele tot mici; lumini întunecate creează o atmosferă deosebit de sugestivă;se aude zumzetul unui avion invizibil, care se pierde în noaptea senină. Doctorul Hinkfuss îşi poate permite această plăcere, chiar dacă în sală n-a mai rămas nici un spectator. în acest caz (care trebuie totuşi prevăzut şi el), inlermezzo-ul nu va mai fi, însă, o reprezentație simultană în foaier şi pe scenă. Răul se poate remedia cu uşurință: dacă Doctorul Hinkfuss, după ce va deschide din nou cortina, va vedea că verva lui n-a reținut în sală nici măcar cîțiva spectatori, se va retrage în culise, uşor contrariat şi va da dovada, bravurii sale atunci cînd reprezentația din foaier s-a terminat şi publicul chemat de clinchetul clopoțeilor
va intra în sală şi îşi va ocupa locurile. Important este ca spectatorii să aibă răbdare şi să suporte aceste lucruri care sînt ca o garnitură. Dat fiind, însă, că se poate vedea după multe semne că asemenea lucruri le plac, ba mai mult, caută chiar cu o
142
143
aviditate lacomă garnitura, preferind-o mincârurilor ***adevărate*** *şi sănătoase, toate acestea sint spre mulțumirea lor; cel care are dreptate este, deci, Doctorul Hinkfuss, care, drept urmare, le mai toarnă după scena cu tabăra de aviație încă una, spunind clar şi cu disprețul unuia care-şi poate permite unele lucruri că, de fapt, se poate lipsi de prima, deoarece nu este strict necesară. A pierdut atlta timp doar ca să obțină ceva efect; va da, de fapt, să se înțeleagă contrariul, respectiv că nu mai vrea să piardă timp, sărind peste o scenă care putea fi omisă fără nici o pagubă,. Vom omite şi noi comenzile pe care Doctorul Hinkfuss le va da cu destulă uşurință decoratorilor, maşiniştilor şi personalului de scenă pentru montarea taberei de aviație. Imediat ce totul va fi gata, va cobori In sală şi se va posta in mijlocul culoarului ca să dea ultimele comenzi în legătură cu efectele de lumină. După care, socotind că totul merge cum nu se poate mai bine, se va urca din nou pe scenă.*
DOCTORUL HINKFUSS: Nu, nu şi iar nu! Totul jos! Stricat tot! Să înceteze zumzetul! Stingeți, stingeți! Mă gîii dese că putem să ne şi lipsim de scena asta. Efectul, nimic de zis, e frumos, dar cu mijloacele de cari dispunem putem obține altele la fel de frumoase, da? care, în plus, sa facă şi acțiunea să înainteze mai răpii Din fericire, în seara asta sînt complet liber şi spe că n-o să vă displacă să vedeți cum ia naştere un spectacol ; nu numai sub ochii dumneavoastră, ci chiar (1 de ce nu?) cu participarea tuturor.
Vedeți dumneavoastră, domnii mei, teatrul e ca gun căscată a unei maşinării uriaşe căreia îi e foame: o foaffl pe care domnii poeți...
UN POET DINTR-UN FOTOLIU DE ORCHESTRĂ: Vă rog, H«1 numiți pe poeți domni; poeții nu sint domni!
DOCTORUL HINKFUSS *(prompt):* In sensul acesta nici cri ticii nu sînt domni, şi totuşi, eu i-am numit aşa, d* tr-o afectare polemică, care cred că, în cazul aceşti îmi este permisă. Spuneam, aşadar, că are o foame *f* care domnii poeți nu ştiu să i-o potolească. Şi nu pute" decît să deplîngem faptul că fantezia... poeților, în*
144
poiată, tiu este în stare să găsească pentru această uriaşă maşinărie, care este teatrul, ca şi pentru alte maşinării care au crescut şi s-au dezvoltat ulterior, o hrană potrivită şi îndestulătoare. Nu vreau să înțeleg prin aceasta că teatrul înseamnă în primul rînd un spectacol. Este artă, e-adevărat, însă este şi

viață. Este creație, la fel de adevărat, însă nu e durabilă, e de moment. E o minune: forma care se mişcă! Şi minunea, domnii mei, nu poate fi decît de moment. Într-o singură clipă in fața dumneavoastră se poate naşte o scenă, în interiorul ei îucă una, şi încă una. Un moment de întuneric; o manevră rapidă; un joc de lumini sugestiv. Acum ani să vă arăt. Priviți! *(Bate din palme şi comandă.)* Întuneric!

Se face întuneric. Cortina se lasă încet în spatele Doctorului Hinkfuss. In sală se aprind din nou luminile, în timp ce clopoțeii îi cheamă pe spectatori
la locurile lor.
In cazul în care tot publicul ar fi părăsit sala iar Doctorul Hinkfuss (în imposibilitatea celor două reprezentații simultane, în foaier şi pe scenă), ar fi constrîns să aştepte întoarcerea publicului pentru a realiza scena taberei de aviație, şi pe urmă cea a monologului, se înțelege, că nu va fi lăsată cortina şi că, după ce s-a făcut întuneric, va urma să dea ordine în fața publicului în vederea continuării
spectacolului.
Aici se prevede cazul în care, aşa cum e de dorit, există această simultaneitate (ar trebui chiar să se găsească o modalitate care să o asigure). După ce cortina s-a lăsat şi în sală s-a făcut din nou lumină, Doctorul Hinkfuss continuă.

DOCTORUL HINKFUSS: Să aşteptăm pînă va intra tot publicul. De altfel, doamna Ignazia şi domnişoarele La Croce, însoțite de tinerii ofițeri, trebuie să aibă şi timpul necesar ca să se întoarcă acasă. *(Adresîndu-se Domnului din Fotoliul de Orchestră, care tocmai intră în sală.)* între timp, n-ați vrea dumneavoastră, care m-ați întrerupt de atîtea ori şi cu atîta îndîrjire, să informați publicul rămas aici, dacă s-a întîmplat ceva nou în foaier...

145

DOMNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ: Cu mine vorbj,, DOCTORUL HINKFUSS: Da, da, cu dumneavoastră. *,3*
vrea să fiți atît de amabil... DOMNUL DIN FOTOLIUL DE ORCHESTRĂ: Nu, nu s-a întkl
plat nimic nou. O diversiune plăcută. Au vorbit injjț
ei. Am aflat numai că domnul Palmiro, caraghioJ
acela de „Fluierici", e îndrăgostit de cîntăreața de JJ
cabaret. DOCTORUL HINKFUSS: Da? De fapt asta s-a putut vedea t
actul dinainte. De altfel, are foarte puțină importanți TÎNĂRUL DE LA GALERIE: Iertați-mă, dar am mai îi)ț.u
şi că ofițerul Rico Verri... ACTORUL PRINCIPAL *(scoțînd capul de după cortină, pe* i
spatele Doctorului IIinkfuss): Ajunge! Terminați o dau
cu ofițer în sus, ofițer în jos! Las-că scap eu de unii
forma asta! DOCTORUL HINKFUSS *(adresindu-se Actorului Principal,* cJ
şi-a retras deja capul): Pardon? Dumneata ce te amei
teci? ACTORUL PRINCIPAL *(scoțlnd din nou capul):* Pentru ci
titlul ăsta mă irită, şi vreau să pun lucrurile la punct;
nu sînt ofițer de carieră.
îşi retrage din nou capul.
DOCTORUL HINKFUSS: Ai mai spus asta, şi chiar la încJ put! *(Adresîndu-se Tlnărului Spectator.)* Vă rog să ni scuzați. Spuneați că...
TÎNĂRUL SPECTATOR *(intimidat şi încurcat):* Da... nu, ni mic... Spuneam că... acest domn Verri a arătații dincolo, în foaier, că e în toane proaste şi că... parol începe să fie sătul de scandalul pe care-l provoacă dot nişoarele şi... doamna mamă...
DOCTORUL HINKFUSS: Bine, foarte bine, însă şi povestJ asta s-a putut vedea încă de la început. In orice cai vă mulțumesc.
Din spatele cortinei se aude aria lui Siebel din Faust *de Gounod, cintată la pian.*
„Vorbe de dragoste — flori dragi..."

146

Iată şi pianul! Totul e gata. *(Desface puțin cortina şi comandă cuiva din fundul scenei.)* Gongul!
Z,a sunetul gongului, coboară de pe scenă şi se aşază pe scaunul său.
CORTINA se *trage.*

III

La dreapta, în fund, scheletul unui perete cu geamuri, care are în mijloc o uşă, astfel încît dincolo să se poată zărişi anticamera, vag colorată şi luminată de o lampă aprinsă. La mijlocul scenei încă un schelet de perete, prevăzut şi el în centru cu o uşă deschisă, prin care se intră din salonul aflat în partea dreaptă, în sufragerie, sugerată sumar printr-un bufet pretențios şi o masă acoperită cu un covor roşu, deasupra căreia atîrnă un candelabru stins, cu un abajur enorm, în formă de clopot, portocaliu şi verde.

Pe bufet există, printre altele, un sfeşnic de metal cu o lumînare, o cutie de chibrituri şi un dop de plută de la o sticlă. în salon, pe lîngă pian, mai sînt un divan, cîteva măsuțe, scaune.
La deschiderea cortinei se pot vedea Pomârici, cîntînd la pian, iar Nene cu Sarelli şi Dorina cu Nardi, valsînd. De-abia s-au întors de la teatru. Doamna Ignazia şi-a legat în jurul capului un batic de mătase neagră, ca un bandaj, din cauza unei dureri de dinți care a apucat-o pe neaşteptate. Rico Verri a alergat la o farmacie de noapte, sperînd să găsească o doctorie cu care să-i treacă. Mornmina stă lîngă mama ei, pe divan ; lîngă divan se află **Pometti.** Totina o dincolo **ţţn** afara scenei) cu Mangini.
MOMMINA *(mamei, în timp ce Pomârici clntă şi cele perechi dansează):* Te doare rău?
Dă să-i pună mina pe obraz.
IGNAZIA: Nu mă atinge că turbez!
: Verri a şi alergat la farmacie. Trebuie să se întoarcă dintr-o clipă într-alta.
jjNA IGNAZIA: N-o să-i deschidă! O să vedeți că n-o să-i deschidă!
Dar sînt obligați să-i deschidă, e farmacie de noapte!
MNA IGNAZIA: Parcă n-ai şti în ce lume trăim! Au! Aoleu! Nu mă faceți să vorbesc. înnebunesc, nu mai pot! Sînt în stare să nu-i deschidă, dacă ştiu că e pentru mine!
Lui Verri o să-i deschidă, altfel e în stare să
le spargă uşa! *(calmă, continuînd să danseze):* Chiar aşa, fii liniştită,
mamă! DORINA *(ca mai sus):* Ia imaginează-ți ce-ar fi dacă nu i-ar
deschide?! Dacă-l provoacă, e mai fiară ca ei! DOAMNA IGNAZIA: Nu, nu, nu vorbiți aşa! Bietul de el,
e aşa de bun! A alergat numaidecît. MOMMINA: Şi numai el, după cît se pare. Voi nici măcar
nu v-ați oprit din dans! DOAMNA IGNAZIA: Lasă-i, lasă-i să danseze! Tot nu mi-ar
trece durerea dacă ar sta în jurul meu să mă întrebe
cum îmi este. *(Lui Pometti.)* Tot răul mi se trage de
la furia, de la turbarea care-mi răscoleşte sîngele cînd
îi văd pe oamenii ăştia.
NENE *(oprindu-se din dansat, aleargă spre mama ei, înflăcărată de propunerea pe care vrea s-o facă):* Mamă, dacă ai
spune *Ave Măria* ca data trecută? POMETTI: Sigur că da! Cea mai bună idee! ENE *(continuînd):* Ştii că atunci cînd ai spus-o, ți-a trecut
durerea!
tETTl: încercați, doamnă! Mai încercați o dată! RINA *(continuînd să danseze):* Da, mamă, spune-o! Ai
s vezi că o să-ți treacă.
p ■ Cu siguranță. însă şi voi terminați cu dansul! ,)«' „ îTTi: Bineînțeles! Pomârici, întrerupe şi tu!
Mama o să spună *Ave Măria* ca data trecută!
148
149
POMÂRICI: *(ridicîndu-se de la pian, şi apropiindu-se de* c *M*
lalți): Excelentă idee! Să vedem dacă minunea o J
se repete. SARELLI: Dar, în latină, doamnă Ignazia! Spuneți-o f
latină I
NARDI: Sigur, doamnă! O să aibă mai mult efect. DOAMNA IGNAZIA: Nu, nu, dați-mi pace! Ce vreți de J
mine? 1 NENE: Dar ai dovada de data trecută, mamă! Ştii doar t.
te-a lăsat!
DORINA: Pe întuneric! Pe întuneric! NENE: Să ne reculegem! Să ne reculegem! Pomârici, stiJ lumina!
POMÂRICI: Dar unde e Toțina? DORINA: Dincolo, cu Mangini. Dumneata nu te mai gînj
atît la Totina şi stinge lumina! DOAMNA IGNAZIA: Nu aşa! Ne trebuie cel puțin o lumi
nare. Şi aveți grijă ce faceți cu mîinile. Totina să vini
şi ea aici.
MOMMINA *(strigă):* Totina! Totina! DORINA: Luminarea e dincolo! NENE: Du-te şi ia-o tu, eu mă duc după statueta Madonei!
Iese în fugă prin uşa din fund, In timp ce Dorina intră în sufragerie împreună cu Nardi ca să ia sfeşnicul de pe bufet. Pe

întuneric, înainte de a-l aprinde, Nardi o îmbrăţişează puternic şi o sărută pe gură.
DOAMNA IGNAZIA *(strigă după Nene care a şi fugit):* Laşi» nu te mai duce! Nu-i nevoie de statuetă! Putem săi lipsim de ea!
POMÂRICI *(ca mai sus):* Mai bine ad-o pe Totina aici! I DOAMNA IGNAZIA: Da, da! Totina să vină încoace! Repedtl POMETTI: O măsuță ca să slujească drept altar!
Se ducesă o ia.
DORINA *(intrînd cu sfeşnicul aprins, in timp ce Porniri stinge lumina):* Iată şi luminarea! POMETTI: Pune-o aici, pe'măsuță! NENE *(din fundul scenei, cu statueta Madonei):* Şi iată *f*
Madona!
Şi Totina?
imediat! Şi nu mă mai plictisi atîta cu Totina! IGNAZIA: Dar putem şi noi să ştim ce tot face dincolo! Nimic, pregăteşte o surpriză! O să vedeți! *(Apoi, invitindu-i pe toți cu un gest.)* Veniți toți încoace! Aşa, ₛi de jur împrejur! Reculege-te, mamă!
Tablou. în întunericul uşor rarefiat de lumina tremurătoare a luminării, Doctorul Hinkfuss a pregătit [j *un efect delicat: o lumină de miracol, dulce şi difuză (lumina psihologică), verzuie, izvorîtă parcă din speranța că minunea se va înfăptui. Aceasta imediat ce doamna. Ignazia, în fața Madonei aşezate pe măsuță împreună cu sfeşnicul, va începe să spună rugăciunea rar şi grav, aşteptîndu-se ca după fiecare cuvînt să-i treacă durerea.*
DOAMNA IGNAZIA: *Ave Măria, gratia plena, Dominus te-cum...*
Deodată, un tunet şi un fulger roşu, violent, ţişneşte diabolic şi distruge totul. Totina, îmbrăcată băieţeşte, în uniforma lui Mangini, intră cîntînd, urmată de acesta, care e îmbrăcat cu un halat foarte lung de-al domnului Palmiro. Tunetul este vocea Totinei care cîntă, iar fulgerul, lumina pe care o aprinde Mangini inlrînd.
TOTINA: „Vorbe de dragoste, flori dragi..."
Se înalță un strigăt unanim de protest.
NENE: Taci din gură, idioato! MOMMINA: A stricat totul! TOTINA *(zăpăcită):* Dar ce-am făcut?
°ORiNA: Mama tocmai spunea *Ave Măria.*
(către Nene): Ai fi putut să-mi spui! ′• Sigur! Trebuia să-mi închipui că ai să pici exact acum! JȚJNA: Doar eram îmbrăcată cînd ai venit să iei statueta!
U?j '•' Aşa că ai fi putut să-ți dai seama singură! [U(J]«INA: Gata! Isprăviți! Ce facem acum?
150
151
POMÂRICI: O luăm de la capăt! Totul de la început!
DOAMNA IGNAZIA *(cu un aer timp, aşteptind, de parcă* J *simți deja minunea înfăptuită):* Stați... Aşteptați.. J ştiu...
MOMMINA *(fericită):* Ți-a trecut?
DOAMNA IGNAZIA *(ca mai sus):* Nu ştiu... a fost dracul ₛ. Madona dar... *(Se strlmbâ cu toată fața din cauza* yJ *nou cal de durere.)* Nu, nu... au, au!... Iar m-a apucat! Ce să-mi treacă! Auuu! Doamne, ce durere... *(Sei*ₜ *vinge dintr-o dată, bate din picior şi îşi impune singur* Ei bine, nu! Nu mă dau bătută! Cîntați fetelor! Şi ᵥj băieți! Făceți-mi plăcerea şi începeți să cîntați! să las durerea asta spurcată să mă umilească! Hai Moț mina, dă-i drumul: „Se înalță flacăra!"
MOMMINA *(în timp ce toți strigă şi bat din palme:* « *Da! M Minunat! Corul din „Trubadurul"* »): Nu, mamă, nj mă simt în stare! Nu pot!
DOAMNA IGNAZIA *(rugînd-o înciudată):* Ai putea să-mi *[* plăcerea asta, Mommina! E pentru durerea mea!
MOMMINA: Dar dacă-ți spun că nu mă simt în stare!
NENE: Ei, haide! Fă-'i şi-tu o dată pe plac!
TOTINA: Doar ți-am spus că nu vrea să se lase umilită *i* durere!
SARBLLI şi NARDI: Da, da! Ajut-o, domnişoară!
DORINA: Doamne, că mult te mai laşi rugată!
NENE: Iți închipui că nu ştim de ce nu vrei să cînți?
POMÂRICI: Dar, domnişoara o să cînte!
SARELLI: Dacă e din cauza lui Verri, nu-ți fie teamă (o să-l punem noi la punct!
POMĂRIGI: Dacă o să cînți, te asigur că durerea o să fie alfl gata.
DOAMNA (GNAZIA: Da, fetița mea, fă-o, haide, fă-o pent mama ta!
POMBTTI: E plină de curaj Generăleasa noastră!
DOAMNA IGNAZIA: Totina, tu ai să fii Manrico!
TOTINA: Bineînțeles! Sînt gata îmbrăcată!

DOAMNA IGNAZIA: Faceţi-i mustăţile! Repede! Cine-i fetiţei mele mustăţile?!
MANGINI: Prezent! I le fac eu!
POMÂRICI: Te rog! Dacă-mi dai voie, i le fac eu!
152
. Uite aici dopul de plută, Pomârici! Fug să-i aduc pălărie cu pene! Şi basmaua galbenă şi şalul roşu pentru Azucena!
lese in fugă prin fundul scenei şi se întoarce puţin după aceea cu tot ce a spus.
[ARICI *(Totinei, făcindu-i mustăţile):* Binevoieşte şi stai o clipă liniştită!
IGNAZIA: Minunat! Tu, Mommina, ai să fii Azu-ena.
MMirNA *(ca pentru sine, fără să mai aibă putere să se împotrivească):* Nu, eu nu... DOAMNA IGNAZIA *(continuînd):* ...Totina are să fie Manrico...
-JARELLI: Iar noi toţi, corul ţiganilor! DOAMNA IGNAZIA *(indicînd motivul melodiei):* „La lucru, la lucru! Haide! Loveşte! Cine viaţa ţiganului o-mpodobeşte?!
Pune întrebarea cîtorva care rămln uitindu-se la ea, fiindcă nu ştiu dacă întrebarea e in glumă sau în serios. Atunci întreabă din nou, adresîndu-se celorlalţi.
„Cine viaţa ţiganului o-mpodobeşte?"
Insă şi aceştia rămin uitindu-se la ea. Nemaiputînd de durere şi înfuriată la culme, li întreabă pe toţi ca să-i trezească şi să primească răspunsul.
„Cine viaţa ţiganului o-mpodobeşte?"
TOŢI *(înţelegînd abia acum, intonează răspunsul):* Ţigăn-cuuuşaaa!
DOAMNA IGNAZIA *(respirînd de uşurare că a fost în sfîrşit înţeleasă):* Ufff! *(Pe urmă, în timp ce ei ţin ultima notă, ca pentru sine, crispîndu-se de durere):* Dumnezeule, Dumnezeule mare! Nu mai pot! Hai copii, curaj! Da-ţi-i drumul 1 Cîntaţi!
POMARiGl: Aşteptaţi puţin să termin şi eu!
QoRINA: Tot mai ai? Ajunge atîtl
RELLI: E foarte bine!
H E delicioasă! Acum pălăria! Repede! *(I-o dă şi se întoarce spre Mommina.)* Şi tu, fără mofturi! Baticul
153
pe cap! *(Lui Sarelli.)* Leagă-i-l la spate! *(Sarelli* J *execută.)* Şi acum, şalul, aşa! Bine!
*f
DORINA *(U face vint Momminei care e fără viaţă):* Da' I că-te o dată !
'■'
POMÂRIGI: Am avea nevoie şi de ceva în care să lovim! I
NENE: Am găsit! Talgerele de alamă!
Se duce să le ia din bufetul din sufragerie, se întoarce şi le împarte.
POMARICI *(ducindu-se la pian):* Atenţie! O luăm de la înc$_{e}$.l put! Gata!
„Iată ceţoasele urme ale nopţii..."
Începe să cînte la pian corul ţiganilor cu care începe actul al II-lea din „Trubadurul".
CORUL *(atacă):* „Iată ceţoasele urme ale nopţii Lasă a cerului boltă imensă..."
Apoi lovind talgerul:
„La lucru, la lucru. Haide! Loveşte! Cine viaţa ţiganului o-mpodobeşte?"
De trei ori:
„Ţigăncuşa!" POMÂRIGI *(Momminei):* Atenţie domnişoară! E ţîndul du]
mitale! Ceilalţi în jurul ei! MOMMINA *(înaintlnd):*
„Trosneşte flacăra! Mulţimea sălbatică
Aleargă spre ea fericită!
Strigăte vesele în jur răsună:
Intre bandiţi o femeie se-arată."
în timp ce toţi cîntă, întli in cor şi pe urmă Mommina singură, doamna Ignazia, aşezată pe un scaun, mişeîndu-şi ca o ursoaică, clnd un picior, cînd altul, ca bolborosi în cadenţă, ca ţi cum ar spune o litanie spre uşurarea durerii sale.
DOAMNA IGNAZIA: Dumnezeule mare, simt că mor! Mor, Dumnezeule! Pedeapsă pentru toate păcatele mele! Ge durere, Sfinte Dumnezeule! Bine Doamne, loveş-te-măl Dar fă-mă să sufăr numai eu, Doamne, să plă'

t$_{e}$sc numai cu pentru că fetiţele mele petrec;! Cîntaţi, gcurnpelc melc, cîntaţi, bucuraţi-vă! Lăsaţi-mă să mă $_{c}$hinui singură. Durerea asta e pedeapsa cerului pentru păcatele mele! Aşa vă vreau, mulţumite, vesele, în săritoare! Aşa Doamne, *dă, loveşte-mă* pe mine! Numai pe mine şi lasă-mi copilele să se bucure! Da, Doamne, vreau ca de fericirea de care eu n-am avut parte niciodată niciodată, Doamne, niciodată — măcar copilele mele $_{s}$ă aibă parte! Trebuie, Doamne, trebuie să aibă parte! Am să plătesc eu, fă-mă pe mine să plătesc pentru ele, dacă nu ascultă întotdeauna de sfintele tale porunci. *(Şi cîntă împreună cu ceilalţi, în timp ce lacrimile îi curg şiroaie.)* Ţigăncuuşaaa! Linişte! Acum cîntă Mom-mina,' glas de aur, „Flacăra!"... Au! Cum simt eu în cap flacăra asta! „Fericită", da, da, „Fericită".

In acest moment vine din fund Rico Verri. La început rămîne năucit, ca şi cum ar fi văzul deschizîndu-se o prăpastie sub picioare; pe urmă se năpusteşte asupra lui Pomărici, îl smulge de pe scăunelul de la pian şi-l aruncă la pămînt, strigînd.

RICO VERRI: La dracu! Vă bateţi joc de mine?

O clipă rămîn toţi uluiţi. Se aud cîteva exclamaţii prosteşti, nepotrivite.

XENE: Ia uite ce maniere! DORINA: E nebun?

Pe urmă pe scenă se produce învălmăşeală, Pomărici se scoală şi se năpusteşte spre Verri, iar ceilalţi intervin să-i despartă, şi să-i ţină, vorbind toţi deodată, într-o hărmălaie de nedescris.

: Ai să-mi dai socoteală pentru astal VERRI *(respingîndu-l violent):* încă n-am terminat! SARELLI şi NARDI: — Mai sîntem şi noi 1

— Ai să ne dai socoteală la toţi!

^{V}ERRI. La toţi! La toţi! Sînt gata să vă mut fălcile la toţi! TOTINA: Cine te-a făcut stăpîn în casa noastră? ^{VE}RRI: Mă trimiteţi după doctorie... $^{D°}$AMNA IGNAZIA: ...da, după doctorie. Şi?

154

155

VERRI *(arătind spre Mommina):* O găsesc mascată în ăsta! DOAMNA IGNAZIA: Dumneata ai să pleci imediat din mea!

MOMMINA: Eu nu voiam, nu voiam ! Le-am spus că nu vi DORINA: Aţi auzit-o?! Proasta asta se mai şi scuză! NENE: Dumneata profiţi de faptul că n-avem un bărL la casă, care să te dea afară-n brînci, aşa cum merit; DOAMNA IGNAZIA *(către Nene):* Repede! Fugi şi cheamj, pe tata! Să se dea jos din pat şi să vină imediat ai$_{c}$:: SARELLI: Dacă-i vorba aşa, putem să-l dăm afară şi noii

NENE *(alergînd să-l cheme pe domnul Palmiro):* Papa, papj

lese.

VERRI *(lui Sarelli):* Cine, voi? Aş vrea s-o văd şi pe-astj[1] Hai, daţi-mă afară! *(După Nene care fuge:)* Cheamjîj pe papă. De ce nu? Sînt gata să dau socoteală stâpl. nului casei de ce fac! pentru că pretind să fiţi respec-j tate! DOAMNA IGNAZIA: Şi cine, mă rog, te-a însărcinat pe dunh neata cu asta? Cum îndrăzneşti să pretinzi aşa cevall

VERRI: Domnişoara ştie bine cum!

Arată spre Mommina.

MOMMINA: Da, dar nu aşa, nu prin violenţă!

VERRI: Aha, deci eu sînt cel violent?! Eu, nu ei, care s-ail purtat cum s-au purtat cu dumneata? DOAMNA IGNAZIA: Iţi mai spun încă o dată că nu vreai să ştiu nimic! Uite uşa: afară! VERRI: Nu, doamnă ! Nu dumneavoastră trebuie să-mi spt-l neţi asta! DOAMNA IGNAZIA: O să ţi-o spună şi fata mea! Dar să şti că în casa mea eu sînt stăpînă! DORINA: Toate patru ţi-o spunem 1 VERRI: N-ajunge, dacă domnişoara e cu mine! Eu sînt sil[1] gurul de aici care are intenţii serioase! SARELLI: Ia uitaţi-vă la el! Intenţii serioase?! NARDI: Dar nu facem nimic rău! VERRI: Domnişoara ştie bine 1 POMÂRICI: Măscărichile!

?0

$_{w}$: Măscărici sînteţi voi! *(Punînd mina pe-un scaun.)* gi feriţi-vă să vă mai amestecaţi în povestea asta, dacă nu vreţi să se termine prost!

gTTl *(camarazilor):* Înapoi, înapoi! N-are rost! Să ne retragem!

Nu trebuie! De ce!

N-o să ne lăsaţi singure! Doar nu e el stăpîn în isa noastră!

Nardi, vezi să nu cazi bolnav mîine! O să ne reve-lem!

(intră foarte neliniştită): Papă nu e acasă! $_{Q}$OAMNA IGNAZIA: Nu e acasă?

L-am căutat peste tot! Nu-i nicăieri! Cum se poate? Nu s-a întors acasă? Se vede că nu s-a întors! ilOMMINA: Unde-ar putea să fie? DOAMNA IGNAZIA: La ora asta, în oraş? SARELLI: Poate că s-a dus iar la cabaret! POMÂRICI: Doamnă, noi plecăm. DOAMNA IGNAZIA: Nu, nu încă, aşteptaţi... MANGINI: N-aveţi încotro!

Mai aşteptaţi puţin, că nu pot
să plec aşa!
TOTINA: Ai dreptate! Iartă-mă! Am uitat că sînt îmbrăcată în uniforma dumitale. Mă duc să mi-o scot.
Fuge afară.
POMÂRIGI *(lui Mangini):* Aşteaptă numai tu ca domnişoara
să ţi-o dea înapoi. Noi plecăm. DOAMNA IGNAZIA: Dar eu nu văd... VERRI: Nu-i nimic, văd ei, văd ei, dacă dumneavoastră
nu vreţi să vedeţi!
DOAMNA IGNAZIA: Iar eu îţi repet că dumneata eşti cel care trebuie să plece, nu ei! Ai înţeles?
: Nu, doamnă, nu. Ei! Pentru că în faţa intenţiilor mele serioase, îşi dau seama că nu mai e loc pentru gluma lor infamă.
: Bine, bine, ai să vezi tu mline cum glumim! VERRI: Sînt plin de nerăbdare să văd!
: Te rog, Verri, te rog! *(fierblnd):* Dumneata să nu te rogi de nimeni!
156
157
MOMMINA: Nici nu rnă rog! Voiam să-ţi spun numai că vjj
e a mea, fiindcă am acceptat! Nu trebuia, cînd şţji
că dumneata... NARDI: ...ca sicilian serios ce se află, nu putea să ştie J
glumă 1
SARELLI: însă acum, gata! Am isprăvit şi noi! VERRI *(adresîndu-se nu Momminei, ci Actriţei Princip'*
ieşind spontan din rol, cu ciuda Actorului Princip
care e obligat să spună ceea ce nu vrea): Minunat! Ac'
eşti mulţumită? MOMMINA *(pusă brusc in situaţia Actriţei Principale, nM*
merită): De ce anume? VERRI *(ca mai sus):* Că ai spus ce nu trebuia! Ge rost avj
să iei vina asupra dumitale, acum la sfîrşit? MOMMINA *(ca mai sus):* Aşa mi-a venit, am simţit...
VERRI: Ga să le dai curaj lor! Eu trebuia să fiu ultimul]
şi să le strig că o să aibă de-a face cu mine! MANGINI: Chiar şi eu, în halat? *(Şi sare neindemînatic,* J
nîndu-se în gardă.) Gata! Hop ! NENE şi DORINA *(rîzînd şi bătînd din palme):* Grozav!
Bravo! Bravo! VERRI *(ca mai sus, indignat):* Bravo, nu? Stricaţi totul ci[1]
prostiile voastre! Aşa o să terminăm la sfîntul aşteaptă DOCTORUL HINKFUSS *('ridicindu-se din fotoliu):* Da de unde
Era foarte bine! Continuaţi, vă rog, mai departe!
Din fundul scenei, unde e uşa casei, încep să se audă bătăi tot mai puternice.
MANGINI *(scuzîndu-se):* Gînd eşti în halat poate să-ţi vini
să şi glumeşti, nu? NENE: Normal că da! VERRI *(lui Mangini, dispreţuitor):* Dumneata eşti bun *4*
joci arşice, nu să apari pe scenă I I
MOMMINA: Dacă domnul *(va spune numele Actorului Pm*
cipal) vrea să-şi joace mimai el rolul, fără noi, să *v*
spună şi plecăm de aicil VERRI: A, nu ! Plec eu, plec eu, dacă alţii vor să facă nuBi"
cum au chef şi le vine lor la socoteală, chiar dacă '
prost!
pjA IONAZlA: Dar pentru Dumnezeu, mie mi s-a părut foarte potrivită replica domnişoarei: „E vina mea că am acceptat".
SARICI *(lui Verri):* Şi P.e urmă, poate e bine să afli, că mai sîntem şi noi aici! Li: Trebuie să ne trăim şi noi rolurile! : Vrea să fie numai el bine! Fiecare are dreptul să

joace!
„OCTORUL HINKFUSS *(strigind):* Terminaţi o dată! Gata! continuaţi scena! Mi se pare că eşti chiar dumneata acum, domnule *(numele Actorului Principal)* cel care strici totul!
: Ba nu, domnule! Nu eu sînt de vină! Dimpotrivă, eu aş vrea ca cine trebuie să vorbească, să vorbească şi să-mi răspundă aşa cum trebuie! *(Face aluzie la Actriţa Principală.)* De tre iceasuri repet, c-am şi răguşit, „Domnişoara ştie! Domnişoara ştie!" şi domnişoara nu găseşte nici măcar o vorbuliţă ca să mă susţină. Mereu atitudinea asta de martiră!
MOMMINA *(exasperată şi aproape gata să plîngă):* Dar sînt o victimă! Sigur că sînt! Sînt victima surorilor mele, a casei, a dumitale, victima tuturorI
în această clipă, printre actorii care vorbesc lingă

• *rampă cu Doctorul Hinkfuss, îşi face loc Bătrînul*
Actor Comic, zis „Fluierici", cu o faţă de mort, ţinin-
du-se cu miinile insîngerate de plntecul lovit de cuţit.
Vesta şi pantalonii sînt şi ei plini de sînge.

FLUIERICI: Cum vine asta, domnule director! Adică eu vin şi bat pînă nu mai pot la uşă, plin de sînge tot, cu maţele scoase; trebuie să intru şi să mor pe scenă, ceea ce nu-i de loc uşor pentru un actor comic, şi nu-mi deschide nimeni; aici toţi se ceartă; actorii nici nu mai sînt în rol... Unde e efectul pe care ziceaţi că o să-l scot cînd am să apar plin de sînge, muribund şi beat pe dea-supra! Vreţi să-mi spuneţi şi mie, ce mă fac acum? STORUL HINKFUSS: Se rezolvă imediat! Sprijină-te de . cîntăreaţa dumitale. Unde e? «NTĂREAŢA: Sînt aici.

UL DINTRE CONSUMATORII DE LA CABARET: Sînt şi eu ¦i ca să-l susţin.

158

159

DOCTORUL H.ÎNRFUSS: Cu atît mai bine, susţine-l şi duJ
neata.

FLUIERICI: Trebuia să urc scările ţinîndu-mă de ei... DOCTORUL HINKFUSS: Presupune şi dumneata că le-ai J
cat, ce dracu! Şi voi fiţi gata! V-aţi văietat destul. §1
poate să vă-necaţi ca ţiganul la mal?! *(Se-ntoarce* j.
scaunul său mormăind.) Pentru un amor propriu exJ
gerat şi idiot!

Se reia scena.

Domnul Palmiro vine din fundul scenei, sprijinit de Clntăreaţă şi de Consumatorul de la Cabaret. Cum II văd, soţia şi fiicele încep să ţipe. Insă Bătrinul Actor Comic şi-a pierdut şi el însufleţirea, aşa că le lasă un timp să se descarce, cu un suris resemnat pe buze şi cu aerul că spune: „Ei bine, cind o să sfirşiţi voi, o să vorbesc eu". îi lasă, de asemenea, cind pe Clntăreaţă, clnd pe Consumatorul de la Cabaret să răspundă la avalanşa de întrebări pline de nelinişte, deşi, pe de altă parte, ar vrea ca ei să nu scoată nici un cuvlnt şi toţi să aştepte răspunsul adevărat, pe care şi-l rezervă pentru el la sfirşit. Ceilalţi, văzindu-i zîmbetul zeflemitor, nu ***îţi*** *dau seama unde vrea să ajungă şi continuă să-şi joace rolurile cit pot mai bine.*

DOAMNA IGNAZIA: Doamne sfinte, ce s-a întîmplat?

MOMMINA: Papă, papa dragă!

NENE: Eşti rănit?

VERRI: Cine v-a lovit?

DORINA: Dar unde e lovit? Unde?

CONSUMATORUL: In pîntec!

SARELLI: Cuţit?

CONSUMATORUL: E tăiat rău! A pierdut o groază de sînd
pe drum.

NARDI: Cine a făcut asta? Cine? POMETTI: La cabaret?

MANGINI: lntindeţi-l pe pat, pentru Dumnezeu! POMARICI: Aici, aici, pe divan! DOAMNA IGNAZIA *(in timp ce Clntăreaţă şi Consumatori*[1]
ii aşază cu grijă pe domnul Palmiro pe divan): Deci doi"'
nul se-ntorsese la cabaret?
j: Cum poţi să te mai gîndeşti acum la cabaret, mamă? i-l vezi cum este?

IGNAZIA: Clnd văd cum îmi intră-n casă... Pri-*veste, priveşte cum o strînge lingă el. Cine e asta?

TĂBEAŢA: o femeie care, în orice caz, are mai multă inimă decît dumneata, doamnă!

AMATORUL DE LA CABARET: Doamnă, gîndiţi-vă că soţul dumneavoastră e pe moarte!

lOMlNA: Dar ce s-a întîmplat? Cum a fost? rSUMATORUL DE LA CABARET: A vrut să-i i
ia apărarea...

Arată spre ***Clntăreafo***

nOAMNA IGNAZIA *(cu un zîmbet strîmb):* Se putea! Cavalerul!

CONSUMATORUL DE LA CABARET *(continuînd):* ...şi a urmat o încăierare...

CtNTĂREAŢA: ...şi criminalul...

CONSUMATORUL DE LA CABARET: ...a lăsat-o pe ea şi s-a năpustit asupra lui!

VBRRI: Şi l-au prins?

CONSUMATORUL DE LA CABARET: Nu! A fugit amenînţîn-du-i pe toţi cu cuţitul.

NARDI: Dar, cel puţin, ştiţi cine este?

CONSUMATORUL DE LA CABARET *(arătind spre Cîntăreaţâ):* Ştie ea foarte bine...

SARELLI: Amantul ei?
CiNTĂREAȚA: Călăul meu ! Călăul meu!
CONSUMATORUL DE LA CABARET: Voia să facă un adevărat măcel!
NENE: Mamă, să trimitem repede după un doctor!
Intră Tolina numai pe jumătate îmbrăcată.
TOTINA: Ce-i aici? Ce s-a întîmplat? Dumnezeule, papă;
cine l-a lovit? MOMMINA: Haide, papă, vorbeşte, spune şi tu ceva, măcar
un cuvîntl
DORINA: De ce ne priveşti aşa? ENfi: Se uită la noi şi zîmbeşte. 'OTINA: Cum s-a întîmplat? Unde!
"OAMNA IGNAZIA *(Totinei):* La cabaret, nu vezi? *(Arată*
Pre Clntăreață.) Puahl E limpede!
160
161
■ Luigi Pirandello — Teatru
NENE: Un doctor! Repede un doctor 1 Doar n-o să-l ;-,s, I
să moară aşa!
M0MM1NA: Cine se duce după un doctor? MANGINI: M-aş duce eu, dacă n-aş fi...
***Îşi** arată halatul.*
TOTINA: Ah, uitasem! Du-te şi ia-ți uniforma de dincoj NENE: Dumneata, Sarelli, dar repede, te rog!
SARELLI: Da, sigur că da! M-am dus!
*Iese prin uşa din fund împreună cu **Mangini.***
VERRI: Dar de ce nu vorbeşte? *(Face aluzie la domnul* iy
miro.) Ar trebui să spună, totuşi, ceva... TOTINA: Tată! Tăticule! NENE: Se uită la noi şi zîmbeşte.
MOMMINA: Sîntem toate aici, lîngă tine, papal VERRI: Oare vrea să moară fără să ne spună nici un cuvîntjj POMÂRIGI: Lui puțin îi pasă! Stă acolo de nici nu ştjj
dacă-i viu sau mort. Ce o fi aşteptînd? NARDI: Eu unul nu mai ştiu ce să spun! Ferice de Sarellij
că a fugit după doctor, şi de Mangini, cu uniforma lui,,] DOAMNA IGNAZIA *(adresîndu-se soțului):*
Vorbeşte o dată,
omule! N-ai nimic de spus? Dacă m-ai fi ascultat.,,.
Dacă te-ai fi gîndit că aveai patru fete, care acum poatt
că n-o să mai aibă nici pîine pe masă!... NENE *(după ce a aşteptat o clipă împreună cu ceilalți):* Nil
mici Uitați-vă la el! Stă şi zîmbeşte! MOMMINA: Nu e firesc. DORINA: Papă, nu poți să te uiți la noi şi să zîmbeşti î»
felul acesta. Doar reprezentăm ceva pentru tine, nw CONSUMATORUL DE LA CABARET: Poate că e aşa, fiindcă i:
cam băut... MOMMINA: Nici aşa nu e firesc! Gînd cineva bea şi e trişti
la băutură, tace, de acord; dar dacă e destul de vesefl
ca să zîmbească, atunci şi vorbeşte! Altfel, să nu m
zîmbească, şi gata! DOAMNA IGNAZIA: Putem măcar să ştim şi noi de ce zinH
beşti aşa?
Pentru a doua oară râmln toți o clipă in aşteptare.
162
pjGl: Pentru că-mi face plăcere să văd că toți sînteți -lt mai buni decît mine.
mul oRl *(in timp ce to î' se privesc între ei, pierzlndu-şi brusc*
elanul): Ce zice?'
.jgftjCI *(sculîndu-se în capul oaselor):* Asta zic, că după ce am intrat în casă nici eu nu ştiu cum, fiindcă n-a venit nimeni să-mi deschidă, deşi bătusem o grămadă (je vreme la poartă...
-.nrTORW' U1NKFUSS *(ridicîndu-se din fotoliu, înfuriat):* Iar o iei 'e li1 capăt?
.yjgRICI: ...nu mai pot să mor, domnule director, îmi vine să rîd cînd îi văd pe toți ce grozavi sînt, şi nu mai pol să mor. Slujnica *(priveşte In jurul său)* trebuia să intre în fugă şi să anunțe: „Oh, Doamne, stăpînul! Doamne sfinte, stăpînul! îl aduc rănit!"
DOCTORUL HINKFUSS: Ce rost mai au toate astea? S-a spus sau nu că ai intrat în casă?
FLUIERICI: Atunci, de ce, mă rog, să nu se spună şi c-am murit, şi gata bîlciul!
DOCTORUL HINKFUSS: Nu, domnule! Dumneata trebuie să vorbeşti, să-ți joci scena, să mori, înțelegi?
FLUIERICI: Bine, dacă-i aşa, poftim scena *(se întinde pe divan)* am murit!

DOCTORUL HINKFUSS: Nu aşa ne-a fost vorba, domnule dragă!
FLUIERICI *(sare în picioare şi vine în faţă):* Atunci, scumpe domnule director, poftiţi aici şi omorîţi-mă dumneavoastră ! Ce vreţi să vă mai spun? Vă repet încă o dată că eu singur nu mai pot să mor! îmi pare rău, dar nu sînt o armonică pe care o desfaci şi o strîngi cînd.ai poftă, iar dacă mai apeşi şi pe clape, ea, gata: cîntă!
DOCTORUL HINKFUSS: Dar colegii dumitale...
FLUIERICI *(prompt):* ...sînt mai buni decît mine. Am mai spus-o şi mi-a făcut chiar plăcere. Eu nu pot! Pentru mine intrarea în scenă era totul. Aţi sărit peste ea... gata, s-a terminat! Eu, ca să montez, aveam nevoie de strigătul slujnicei, şi Moartea trebuia să pătrundă o dată cu mine în mijlocul veseliei neruşinate din casa asta... o Moarte beată, aşa cum stabilisem, beată de un vin care s-a făcut singe. Trebuia să vorbesc, ştiu, vinul şi
163
slngele trebuiau să-mi dea curaj, să încep să spre groaza tuturor, sprijinit de femeia aceasta. *trage lingă el pe Clntăreaţă şi se agaţă cu un braţ de gfM ei.)* Aşa! Să spun nişte cuvinte fără sens, fără legali şi în acelaşi timp îngrozitoare pentru soţia mea, p_{eri}k fete şi chiar pentru tinerii aceştia, ca să le arăt că am făcut pe idiotul, a fost fiindcă ei au fost răi: rea, fiice rele, prieteni răi! Nu, nu, eu eram neghi Numai eu eram bun, ei erau răi; numai eu eram d_e tept, ei erau proşti; eu aveam ingenuitatea de part,', mea, ei erau de o bestialitate perversă. Aşa! *(înfuri duse, ca şi cum l-ar contrazice cineva.)* Deştept, da! IJ ligent, aşa cum sînt copiii (nu toţi, bineînţeles, ceica$_{t!}$ cresc în mijlocul grosolăniei şi violenţei celor maiji Insă toate acestea trebuiau spuse de un om beat şi ţ, delir. Trebuia să-mi duc mîinile la faţă — uite aşa-şi să mă mînjesc de sînge. *(îşi întreabă colegii.)* M-aj mînjit? *(Şi cum ei îi {ac semn că da.)* Bine ! *(Reîncepe* Să vă îngrozesc şi să vă fac să plîngeţi — dar să plin. geţi de-adevărat — cu picul de suflet care mi-a maij rămas, să-mi ţugui buzele, aşa *(încearcă să fluiere, k nu reuşeşte)* fhhh, fhhh — şi să fluier pentru ultimi dată. *(îl cheamă Ungă el pe Consumatorul de la Cal ret.)* Vino şi tu încoace. *(I se agaţă de gît cu celăhl braţ.)* Aşa! — între voi doi —• dar mai aproape de ţinti frumoasa mea — să-mi plec capul — cum fac păsăruij cile — şi să mor.
îşi pune capul pe pieptul Cintăreţei; braţele i se desfac şi cade mort la pămint.
GlNTĂREAŢA: Oh, Doamne! *(încearcă să-l sprijine, apoii lasă să cadă.)* A murit! A murit! MOMMINA *(aruncîndu-se peste trupul lui):* Papă, papă drag, **papă...**
***Şi începe să pllngă cu adevărat. Acest** moment de emoţie adevărată din partea Actriţei Principale, le face şi pe celelalte actriţe să se emoţioneze, aşa că încep toate să pllngă sincer. Doctorul Hinkfuss se ridică şi strigă.*
164
$_{cT}$ORUL HINKFUSS: Admirabil! Stingeţi luminile! Lumi-$_{n}$ile, nu se-audeî *(Se face întuneric.)* Părăsiţi scena! „ Mama şi cele patru surori stau în jurul mesei din sufragerie — peste şase zile —• lumina din salon este stinsă. Se vede numai lampa din sufragerie! $_{o}$gMlNA *(din întuneric):* Domnule director, trebuie să
mergem să ne-rnbrăcăm în negru.
$_{iQCT}$ORUL HINKFUSS: Aşa e! In negru! Ar fi trebuit să lase cortina după scena morţii. Ei, la urma urmei, n-are importanţă. Duceţi-vă să vă schimbaţi. Lăsaţi cortina ! Lumină în sală ! *(Cortina se lasă. în sală se face lumină. Doctorul Hinkfuss zîmbeşte îndurerat.)* Eh, efectul n-a fost el chiar aşa cum trebuie, însă vă promit că mîine seară o să fie grozav. De altfel, domnilor, se întîmplă şi-n viaţă ca un efect pregătit cu grijă, şi pe care contai, să se strice cînd ţi-e lumea mai dragă. Ei, şi atunci, sigur că urmează reproşurile soţiei, fiicelor: „trebuia să faci aşa" şi „trebuia să spui aşa!" E drept că aici era vorba de moarte. Păcat că bravul meu *(va spune numele Actorului Comic)* s-a cramponat aşa de mult de intrarea asta! In sfîrşit! însă actorul nostru e foarte bun. Mîine seară sînt sigur că o să se achite de minune de scena aceasta! Fiindcă, domnii mei, pentru consecinţele sale, scena e capitală! Cel care a găsit-o sînt eu ! în povestire nu exista, ba chiar sînt convins că autorul n-ar pune-o niciodată, dintr-un scrupul pe care *eu* n-am de ce să-l respect: chipurile, ca să nu întărească credinţa, foarte răspîndită, că în Sicilia se foloseşte cam mult cuţitul. Presupunînd că i-ar fi venit ideea să-l facă să moară, precis că l-ar fi omorît fie printr-o sincopă, fie într-un accident banal. Dar dumneavoastră aţi văzut acum ce efect teatral permite o moarte ca asta, creată de mine, cu vin, sînge şi un braţ pe după gîtul Cîntăreţei. Personajul trebuie să moară iar familia să se prăbuşească în mizerie 1 Altfel, nu mi se pare firesc ca Mommina să consimtă să se căsătorească cu un turbat ca Rico Verri, rezistînd la toate argumentele mamei şi surorilor ei, care vor s-o convingă din contra, să nu facă aşa ceva. Mai ales °ă au cerut

informații din orășelul vecin, de pe coasta sudică a Insulei, şi au aflat că era într-adevăr dintr-o
165
familie înstărită, insă tatăl lui avea faima de cănijjj şi de om atît de gelos, incit în cîțiva ani nevasta 1 murit de inimă rea. Cum de nu simte oare fata ast_a 1 soartă o aşteaptă? Cum de nu-şi dă seama că între jy Verri şi taică-său,cămătarul gelos, atunci cînd a l_{Ua}, în căsătorie, a avut loc o învoială ca să poată sale *ți* în ciuda celorlalți ofițeri, plus ce-o mai fi stabilit sinea lui, nu numai ca să aibă o compensație $pe_{ri)}$' încăpățînarea asta, ci şi ca să țină capul sus în fața (J cetățenilor lui care ştiu bine ce faimă are familia soți,,; Cine ştie cum o s-o facă să plătească pentru toate bJ riile pe care i le-a dat viața, trăită aşa cum a trăit' la ea acasă?! Sînt argumente, după cum vedeți, foaJ solide. Actrița Principală, domnişoara *(va spune mele Actriței Principale)* nu este totuşi de părerea nJ După ea, Mommina e cea mai înțeleaptă din cele pay surori, cea sacrificată, cea care le-a procurat întjj deauna celorlalți distracții de care, de fapt, ea nu l bucurat, obosită, nedormită şi chinuită de gînduriJ tot greul familiei pe umerii ei. Pe urmă, e cea care înțt lege foarte multe lucruri, înțelege că anii trec şi *A* tatăl, din cauza neorînduielii din casă, n-a putut si pună nimic de o parte, că nici un tînăr din oraş n-os; se însoare cu vreuna din ele, în timp ce Rico Verrioi se bată pentru ea nu într-un duel, ci în trei, cu ceilalți ofițeri, care la cea dintîi lovitură a soartei s-au topi cu toții. In fond, şi ea iubeşte melodramele, ca şi SUM rile ei: Râul, Ernani, don Alvaro...

„N-am să-mi pot smulge Chipul său din inima mea."

dar se ține tare şi se mărită cu el. *(Doctorul Hinkfusn vorbit atlta, ca să lase timp actrițelor să se îmbrace 'i negru, Insă simte că nu mai poate; are o izbucnire ntiH teptată; dă la o parte cortina şi strigă:)* Dar ce draj mai aşteaptă gongul ăsta ! E posibil să nu fie nici acw gata actrițele? *(Şi adaugă, prefâcîndu-se că vorbeşte[1]' cineva din spatele cortinei:)* Nu? — Atunci ce mai ' Ce? Nu mai vor să joace? Cum adică? Cu publicul w stă şi aşteaptă? Vino încoace domnule, pofteşte a"-l

Si' prezintă Secretarul Doctorului ***Hinkfuss,*** *foarte încurcat.*

$_{rR}$ETARUL: Spun că...

$_{T}$CT$^{o_{RUL}}$ HINKFUSS: Ce $s_{Pun?}$

f $_{O}$flTjL PRINCIPAL *(de după cortină, Secretarului):* Mai ^{V} tare, vorbeşte mai tare, să audă limpede ce motive avem!

)CTORTJL HlNKFUSS: Tot dumneata domnule...?

i *Va spune numele Actorului Principal, dar vor veni*
In față şi ceilalți actorişi actrițe, începind cu Slujnica
şi cu Actorul Comic, care-şi vor scoate perucile în
fala publicului. Actorul Principal s-a dezbrăca,!
de uniformă.

vCTRlȚA. DE CARACTER: Nu, domnule director, toți sîntem de acord ! Toți!

ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Aşa nu mai merge! CEILALȚI: Nu mai merge! Nu mai merge! rT0RUL COMIC: Eu unul mi-am isprăvit rolul dar am venit şi eu... DOCTORUL HlNKFUSS: Dar pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a mai întîmplat?

Se aude liniştit, ca un duş rece, sfirşitul frazei Actorului Comic.

ACTORUL COMIC: ...din solidaritate cu colegii mei! DOCTORUL HlNKFUSS: Din solidaritate? Adică? ACTORUL COMIC: Adică, domnule director, plecăm cu toții! DOCTORUL HlNKFUSS: Plecați? Cum? Unde plecați? CÎȚIVA: Plecăm de aici!

STORUL PRINCIPAL: Dacă nu plecați dumneavoastră! ^{AI}'TH: Sau plecați dumneavoastră, sau plecăm noi! DOCTORUL HlNKFUSS: Să plec eu? Cum îndrăzniți? De cînd i comandați voi mie? : — Bine, dacă nu, atunci plecăm noi! - Da, da, haideți!

— Nu mai vrem să fim marionete!

— Hai frații lor, să plecăm o dat;1!

Se mişcă agitați.

166

167

DOCTORUL HINKFUSS *(aținîndu-le calea):* Unde vreți J plecați? Ați înnebunit? Publicul din sală a plg.i Ce-aveți de gînd cu el? ACTORUL COMIC: Asta hotărîți dumneavoastră! Noi $_{V}$.J spus clar: ori plecați dumneavoastră, ori plecăm jjl DOCTORUL HINKFUSS: Iar eu vă mai întreb o

dată Ce j
mai întîmplat? ACTORUL PRINCIPAL: Credeți că mai trebuia să se intim,,
şi altceva? Vi se pare puțin ce-a fost pînă acum? ! DOCTORUL HINKFUSS: Dar bine, Doamne iartă-mă, nUsi
îndreptase totul?
ACTORUL COMIC: Ce înseamnă că se-ndreptase totul? ACTRIȚA DE CARACTER: Dumneavoastră ne pretindeți «
improvizăm...
DOCTORUL HINKFUSS: ...aşa cum v-ați angajat! ACTORUL COMIC: Vă cer iertare, dar nu aşa era vorba, *4*
săriți peste scene şi să-mi porunciți să mor la comandă, ACTRIȚA DE CARACTER: ...cu scena începută de la jumătaî
şi fără căldură!
ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Nu mai găseşti cuvintele potriviți ACTORUL PRINCIPAL: Exact! Aşa cum v-am spus de la bi
început! Replicile trebuie să se nască firesc! ACTRIȚA PRINCIPALĂ: însă chiar dumneata ai fost cel cJ
n-a vrut să le respecte pe cele care se născuseră în miij
dintr-un elan firesc! ACTORUL PRINCIPAL: Aşa e, ai dreptate! însă nu e vil
mea!
POMĂRICI: Just! El a fost primul care a început! ACTORUL PRINCIPAL: Mă lăsați şi pe mine să vorbesc? Vi*
nu e a mea, e a lui!
mirată spre Doctorul Hinkfuss.
DOCTORUL HINKFUSS: A mea? Cum adică a mea? De*
mă rog? ACTORUL PRINCIPAL: Pentru că vă amestecați aici, cutei
trul dumneavoastră blestemat, dar-ar Dumnezeu sil
înghită pămîntull DOCTORUL HINKFUSS: Ce? Teatrul meu? Voi ați înnebu»*
de-a binelea? Şi noi unde sîntem, vă-ntreb? Nu sîntc
la teatru?
iVh PRINCIPAL: Aha! Deci sîntem la teatru, nu? Buun! AT Atunci dați-ne rolurile să le-nvățăm. TRlTA PRINCIPALĂ: Aci cu act şi scenă cu scenă.
. Replicile scrise cuvînt cu cuvînt.
fORUL COMIC: Şi puteți să tăiați atunci, cît aveți chef si să săriți peste scene, cum vă place, dar să ştim dinainte !
r-roRUL PRINCIPAL: Dumneavoastră sînteți cel care dez-* lânțuie în noi viața...
PRINCIPALĂ: ...cu clocotul acesta de pasiuni. DE CARACTER: Cu cît vorbim, cu atît sîntem mai irinşi...
): ...şi sîntem toate în fierbere!... nRiȚA PRINCIPALĂ: ...toate numai nervi!...
TOTINA *(arătînd spre Actorul Principal):* Eu l-aş omorî!
DORINA: Abuzezi de forța dumitale şi vii să dictezi legi în casa noastră!
DOCTORUL HINKFUSS: Cu atît mai bine, domnii mei! Cu atît mai bine!
ACTORUL PRINCIPAL: Cum cu atît mai bine, dacă ne pretindeți să fim în acelaşi timp atenți şi la scenă...
ACTORUL COMIC: ...să nu care cumva să scăpăm vreun efect...
ACTORUL PRINCIPAL: *Fiindcă sîntem la teatru!* Cum vreți să ne mai gîndim la teatrul dumneavoastră, dacă trebuie să trăim? Vedeți ce-a ieşit? Că atunci cînd m-am gîndit să termin scena aşa cum voiați dumneavoastră, păstrîndu-mi ultima replică, am început să mă cert pe nedrept cu domnişoara *(arată spre Actrița Principală)* care avea dreptate! Da, da, avea toată dreptatea sa mă roage în clipa aceea.
AUTRIȚA PRINCIPALĂ: Pentru dumneata m-am rugat!
ACTORUL PRINCIPAL: Şi ai făcut foarte bine *(adresîndu-se actorului care a jucat rolul lui Mangini)* ca şi dumneata, de altfel, cînd ai făcut gluma aceea cu halatul — şi vă cer scuze: neghiobul am fost eu, pentru că l-am ascultat pe domnul acesta.
Arată spre Doctorul llinkfusst

lo°CTORUL HINKFUSS: Iar eu te rog să fii atent cum vor-Ueşţi!
169
ACTORUL PRINCIPAL *(îl dă la o parte şi se adresează din JM cu patimă, Actriţei Principale):* Mai lăsaţi-mă-n *pM* Dumneata eşti într-adevăr victima. îmi dau so$_{ar}$j simt că eşti tot atit de copleşită de rolul durbitale. $_{c}$j sînt eu de-al meu! Cînd te văd în faţa mea *(li cuţ$_{lr}$-$_{lu}$ capul în mîini)* cu ochii aceştia, cu tristeţea gurii$_{t}$ K! prin toate chinurile iadului! Tremuri toată, simt ţi-e frică atunci cînd te-ating! E cu neputinţă sa (]«.: afară publicul, însă nici eu, nici dumneata nu mai Jf tem acum să jucăm ca de obicei, ca într-o piesă $_{o}$jj nuită. Aşa cum îţi strigi dumneata disperarea şi jyj rinţa, tot aşa trebuie să-mi strig şi eu pasiunea, J siunea care mă împinge la crimă. La urma urmei, fjj n-are decît să rămînă aici, ca un tribunal care ne cultă şi ne judecă! *(Lntorcîndu-se brusc spre Doctori Hinkţuss.)* Insă dumneavoastră trebuie să plecaţi!t
DOCTORUL HINKFUSS *(năucit):* Eu?
ACTORUL PRINCIPAL: Exact! Trebuie să rămînem singuri numai noi amîndoi!
NENE: Sigur că da!
ACTRIŢA DE CARACTER: Să joace aşa cum simt!
ACTORUL COMIC: Să asculte de viaţa ce se naşte în ei!
TOŢI CEILALŢI *(împingîndu-l pe Doctorul Hinkfuss jos deâ scenă):* Plecaţi! Duceţi-vă! Dumneavoastră plecaţi!
DOCTORUL HINKFUSS: îndrăzniţi să mă daţi afară din'prtl priul meu teatru?!
ACTORUL COMIC: Nu mai e nevoie de dumneavoastră! [
TOŢI CEILALŢI *(împingîndu-l acum pe culoar):* Afară! Piti câţi de aici!
DOCTORUL HINKFUSS: Ăsta e un abuz nemaipomenit! Vrei: să faceţi aici un tribunal?
ACTORUL PRINCIPAL: Nu! Un teatru adevărat!
ACTORUL COMIC: Ceea ce rataţi dumneavoastră în fieca» seară, fiindcă vreţi ca scenele să fie numai şi numai «I spectacol care să ia ochii!
ACTRIŢA DE CARACTER: Cînd trăieşti cu toată fiinţa tai pasiune, atunci e adevăratul teatru şi pentru asta ajunl un simplu afiş!
ACTRIŢA PRINCIPALĂ: Cu pasiunea nu poţi să te joci! I
ACTORUL PRINCIPAL: Numai la farse de nimic îţi poţi P^{ef}: mite să distrugi totul pentru un efect!
CEILALŢI: Afară! Afară!
^{fo}rTOR^{uL} HINKFUSS: Sînt directorul vostru!
D° $_{oR}$UL PRINCIPAL: Nimeni nu poate să comande vieţii
^{AC} care se naşte!
DE CARACTER: Pînă şi scriitorul trebuie să i se
supună!
$_{rT}$RIŢA PRINCIPALĂ: Âsta-i cuvîntul! să i se supună! VTORUL COMIC: Afară cu cei care vor să comande! îojl CEILALŢI: Afară! Afară!
"", HINKFUSS *(cu spatele la uşa de intrare în sală):* ă protestez! E scandalos ce faceţi! Sînt direct
IOCTORUL HINKFUSS *(cu spatele la uşa de intrare în sală)* Am să protestez! E scandalos ce faceţi! Sînt direct...
ii scos afară din sală. între timp cortina s-a tras iar In lături. Pe scena goală e întuneric beznă. Secretarul Doctorului Hinkfuss, decoratorii, electricienii, in sfîrşit, toi personalul tehnic de scenă, a ieşit să asiste la spectacolul nemaivăzut al unui director dat afară de actorii săi.
ACTORUL PRINCIPAL *(către Actriţa Principală, invitînd-o sase reîntoarcă pe scenă):* Repede! Vino! Să ne întoarcem pe scenă!
ACTRIŢA DE CARACTER: O să facem totul singuri!
ACTORUL PRINCIPAL: N-o să avem nevoie de nimic!
POMÂRICI: Noi o să ne facem scenele.
ACTORUL COMIC: Bravo! Iar eu o să am grijă de lumini!
ACTRIŢA DE CARACTER: Nu, e mai bine aşa, totul gol şi cufundat în beznă! Ascultaţi-mă pe mine, e mai bine aşa!
ACTORUL PRINCIPAL: O lumină vagă, doar atît cît să scoată din întuneric chipurile actorilor!
ACTRIŢA PRINCIPALĂ: Cum? Fără decor?
ACTRIŢA DE CARACTER: Ce rost are decorul?!
ACTRIŢA PRINCIPALĂ: Nici măcar pereţii carcerei mele să mi apară?

STORUL PRINCIPAL: Ba da! Dar numai o clipă, dacă-i atingi. Pe urmă, iar întuneric! Ca să se-nțeleagă că nu cadrul, nu decorul e cel care comandă! R1ȚA DE CARACTER: E de ajuns ca tu, copila mea, să te simți în carceră şi ea o să apară, şi toată lumea o să vadă cum te sufoci între pereții ei! R1ȚA PRINCIPALĂ: Măcar să mă machiez...
170
171
ACTRIȚA DE CARACTER: Stai puțin! Am o idee! Am o i I *(Adreslndu-se cuiva din personalul de scenă:)* Adu ,' scaun, repede!
ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Ce idee?
ACTRIȚA DE CARACTER: Ai să vezi! *(Către actori.) [nA* timp voi pregătiți ce trebuie, dar să fie numai stricy necesar. Scaunele fetițelor! Vedeți dacă sînt gata, (jJ colo!
Recuziterul aduce scaunul.
ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Spuneam că ar trebui să mă ma.
chiez... ACTRIȚA DE CARACTER *(Impingind scaunul spre ea):* Dal
fata mea, sigur că da. Stai jos.
ACTRIȚA PRINCIPALĂ *(perplexă, neînțelegind):* Să stau aicijl ACTRIȚA DE CARACTER: Da, da, aici! Doamne, ce grozăvie!
Nene, fugi şi adu cutia de machiat şi un şervet... Şi voj
aveți grijă! Fetițele să fie în cămăşuțe de'noapte, lungi[1] ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Dar ce vrei să'faci? Nu-nțeleg! ACTRIȚA DE CARACTER: Lasă-ne pe noi, mama şi surorile
tale, să ne îngrijim de tine. Să vezi ce bine o să **tel**
machiem noi. Nene, tot n-ai plecat? TOTINA: Adu şi o oglindă! ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Şi rochia! DORINA *(strigă după Nene care fuge spre cabine):* Să nu uijil
rochia! Rochia! ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Fusta şi cazaca! Vezi că sînt la mii
ne-n cabină!
Nene dă din cap că a înțeles şi iese prin stingă.
ACTRIȚA DE CARACTER: Trebuie să ne chinuim noi, înțelegi? Eu, mama ta, care ştiu ce-i bătrînețea, să te **îfflj** bătrînesc, copila mea, înainte de vreme...
TOTINA: ...şi noi, care te-am ajutat odată să fii frumoasa, acuma o să te facem urîtă...
DORINA: ...să pari trecută...
ACTRIȚA PRINCIPALĂ: ...ca să mă condamnați pentru ci l-am luat pe omul acela?...
ACTRIȚA DE CARACTER: Da, dar cu durere, cu cită dureri te condamnăm...
TOTINA: ...pentru că te-ai despărțit de noi...
PRINCIPALĂ: ...dar să nu credeți că am făcut-o ' de frica mizeriei care ne aştepta după moartea tatei
nu de asta!... nRlNA: Atunci, de ce? Din dragoste? Ai putut într-ade-
văr să te-ndrăgosteşti de un monstru ca el? TRIȚA PRINCIPALĂ: Nu, nici de asta. Din recunoştință.
ÎNTINA: Pentru ce recunoştință?
CTRIȚA PRINCIPALĂ: Pentru că el, numai el a crezut — în ciuda scandalului...
TOTlNA: ...că una din noi tot se mai poate mărita?
DORINA: Ce să zic? Mare lucru ai cîştigat măritîndu-te cu el!
ACTRIȚA DE CARACTER: Ce ți-o fi venit oare? Ai să vezi tu acum!
NBNfi *(revenind cu ustensilele pentru machiaj, o oglindă, şervetul, fusta şi cazaca):* Am adus totul! Nu găseam...
ACTRIȚA DE CARACTER: Dă-mi-le mie! *(Deschide cutia şi începe s-o machieze pe Mommina.)* Capul sus! Of, copila mea, fetița mea dragă, de-ai şti cîți din oraş vorbesc de tine ca de o moartă: „Şi ce fată frumoasă era! Ce suflet bun avea!" Acum ai chipul stins... uite aşa... aşa... un obraz pe care nu-l mai vede soarele şi vîntul...
TOTINA: ...pungile de sub ochi, acum! Fă-i şi pungile de sub ochi.
ACTRIȚA DE CARACTER: Da, da, uite-aşa.
DORINA: Nu prea mult!
NENS: Ba dimpotrivă, mult!
TOTINA: Şi ochii-n care se citeşte o durere de moarte!
NENE: Aşa. Şi acum părul pe la tîmple.
ACTRIȚA'DE CARACTER: Da, da.

DORINA: Nu! Să nu fie alb.
BN£: Nu alb! nu!
ACTRIȚA PRINCIPALĂ: ...scumpa mea Dorina...
TOTINA: ...aşa ...bine ...bine ...nici n-a trecut bine de treizeci de ani...
ACTRIȚA DE CARACTER: ...părul e deja cărunt la tîmple!
VCTRIȚA PRINCIPALĂ: Cred că nici n-ar trebui să mă mai pieptăn!
A DE CARACTER] *(ciufulindu-i părul):* Stai, aşteaptă țin, uite-aşa... gata! *(dîndu-i oglinda):* Priveşte-te!
172
173

ACTRIȚA PRINCIPALĂ *(dină imediat oglinda la o part*
Nu! A luat toate oglinzile din casă. Ştii unde am p;
să mă văd uneori? în geam, ca o umbră, sau în
tremurătoare dintr-o cană, şi am împietrit! ACTRIȚA DE CARACTER: Stai pîițin, gura! buzele!
ACTRIȚA PRINCIPALĂ: Da, trebuie şters tot rujul. Nu rj
am sînge în vine...
TOTINA: Şi cutele, cutele de la colțuri... ACTRIȚA PRINCIPALĂ: La treizeci de ani s-ar putea **să-a,**
fi căzut şi cîțiva dinți... DORINA *(Imbrățişînd-o emoționată):* Nu, nu Mommina, J
vorbi aşa! NENE *(emoționată şi ea şi din cauza aceasta aproape mînioash*
dînd-o la o parte pe Dorina): Corsetul! Să-şi scoală ({IF
setul! S-o dezbrăcăm! ACTRIȚA DE CARACTER: Mai bine să-mbrace peste hlj
şi cazaca! TOTINA: Sigur, mult mai bine! Să pară şi mai stîngace J
mai prost îmbrăcată! ACTRIȚA DE CARACTER: Să atîrne pe tine, ca pe o bătrîJ
ca pe mine.
DORINA: ...ai să te-nvîrteşti chinuită prin casă... ACTRIȚA PRINCIPALĂ: ...năucă de durere...
ACTRIȚA DE CARACTER: ...tîrîndu-ți picioarele... NENE: ...fără vlagă...
Fiecare, după ce spune ultima replică, se retrage în dreapta, in întuneric. Actrița Principală, rămasă, singură între cei trei pereți goi ai carcerei sale, ridicați pe întuneric, in timp ce era îmbrăcată si machiată, se va, izbi cu capul de peretele din dreapta, apoi de cel din fund şi pe urmă de cel din stingă. în momentul lovirii, peretele va deveni o clipă vizibil, luminai de o rază tăioasă, venită de sus, ca- un fulger rece, ca să dispară din nou în beznă.
ACTRIȚA PRINCIPALĂ *(intr-un ritm lugubru, cu o **intern** tate din ce in ce mai mare, lovindu-se cu capul de peW ca un animal înnebunit, închis într-o cuşcă):* E zid! zidi E **zid!**
Se duce să se aşeze pe scaun cu fața şi gesturile unei femei care şi-a pierdut mințile. Va rămîne un timp uşa. Din dreapta, unde s-au retras mama şi surorile,
se înalță din beznă o voce: e vocea mamei care va
vorbi ca şi nnn ar citi povestea. într-o carte.
rTRIȚA DK CARACTER: „Şi-a fost închisă în cea mai înaltă V casă din oraş, cu uşa zăvorită, toate ferestrele închise si obloanele Irase: numai una a mai rămas, mică, deschisă spre câmpia şi marea îndepărtate. Din orăşelul de pe deal nu vedea decît clopotnițele de Ia biserici şi acoperişuri Io caselor: unele mai înclinate, altele mai puțin înclinate, şi țigle, țigle şi iarăşi țigle. Şi ea, doar seara ce HO mai putea apropia de fereastră ca să **respire."**
In peretele din fund devin" vizibilă o mică fereastră, • voalată parcă şi îndepărtată, prin care pătrunde o blinda lumină de lună.
KNE *(din întuneric, mulțumită şi cu o mirare copilărească, în timp ce de departe, de foarte departe, se aud abia şoptit melodia unei serenade):* Priviți fereastra! E chiar aşa! Uitați-vă!
ACTORUL COMIC *(încet, din întuneric):* Fereastra exista ea, dar cine o fi luminat-o?
DORINA: Linişte!
Prizoniera a rămas nemişcată. Mama începe să vorbească din nou, ca şi cum ar continua să citească.
ACTRIȚA DE CARACTER: „Acoperişurile, ca nişte zaruri negre, se iveau dedesubt, în lumina palidă din jurul felinarelor de pe străzile înguste ale orăşelului; uneori auzea în liniştea adîncă a ulicioarelor învecinate ecoul unor paşi; alteori — vocea unei femei care aştepta, poate, ca şi ea, sau lătratul unui cîine; dar mai ales, aştepta cu teamă clopotul din turnul bisericii să bată orele.
. De ce mai arăta oare cum trece timpul? Cui îi spunea c-a mai trecut o oră? Totul e mort, zadarnic."
După o pauză se aud cinci bătăi de clopot, îndepărtate, stinse. Orele. Apare Rico Verri, întunecat la față. Abia acum sentoarec acasă. Are pălăria pe cap, gulerul de la pardesiu ridicai şi un fular la gît.
174
175

îşi priveşte soţia, care stă tot nemişcată pe scaun; pe urmă priveşte bănuitor spre fereastră.
VERRI: Ce faci acolo?
MOMMINA: Nimic. Te aşteptam.
VERRI: Erai la fereastră?
MOMMINA: Nu.
VERRI: Cum nu, cînd stai acolo în fiecare seară?
MOMMINA: în seara asta nu am stat.
VERRI *(după ce a aruncat pe un scaun pardesiul, pălăria fularul):* Nu oboseşti să te gîndeşti atîta? MOMMINA: Nu mă gîndesc la nimic. VERRI: Fetiţele s-au culcat? MOMMINA: Ce-ai vrea să facă la ora asta? VERRI: Te-ntreb ca să-ţi aduc aminte de singurul lucru J
care ar trebui să te gîndeşti: fetiţele! MOMMINA: M-am gîndit la ele toată ziua. VERRI: Şi acum la ce te gîndeşti? MOMMINA *(înţelegînd motivul pentru care o întreabă cu am insistenţă, îl priceşte mai întîi cu dispreţ, apoi, câzîndiu nou în nemişcarea şi apatia de mai înainte, răspunde),*
Să-mi culc trupul ăsta bătrîn şi obosit. VERRI: Minţi! Vreau să ştiu la ce te gîndeşti! La ce te-aj gîndit în tot timpul, aşteptîndu-mă? *(Tace o clipă, M ea nu răspunde.)* Nu vrei să răspunzi? Aha! Pentru ci!
nu poţi să răspunzi! *(Altă pauză.)* Deci mărturiseşti!! MOMMINA: Ce să mărturisesc? VERRI: Că te gîndeşti la lucruri pe care nu poţi să mi 1(1
spui! MOMMINA: Dar ţi-am spus la ce mă gîndesc, să mă culcjil
s-adorm. VERRI: Să dormi, cu ochii ăştia? Cu glasul ăsta? Poate vreil
să zici, să visezi? MOMMINA: Nu visez. VERRI: Minţi! Toţi visăm. Nu se poate să nu visezi cîndj dormi.
MOMMINA: Eu nu visez. VERRI: Tu minţi! îţi repet că nu se poate. MOMMINA: Bine, visez. Cum vrei tu... VERRI: Deci visezi! Visezi şi te răzbuni! Gîndeşti şi te rS'j
buni! Ce visezi? Spune-mi ce visezi!
oMMlNA: Nu ştiu! oRl: Cum im ştii? MlNA: Nu ştiu. Tu spui că visez. Trupul meu e atît de
'° obosit, mă simt aşa de sfîrşită, încît cum pun capul jos, cad într-un somn'de plumb. Nu mai ştiu ce înseamnă sa visezi. Şi dacă visez şi cînd mă scol nu mai ştiu ce-am visat, nu e ca şi cum n-aş fi visat?! Poate că bunul Dumnezeu mă ajută şi pe mine!
[: Dumnezeu? Dumnezeu te-ajută pe tine? [MIJNA: Da, Dumnezeu, ca să pot îndura viaţa asta. Mi s-ar părea şi mai îngrozitoare cind m-aş trezi, dacă aş fi visat că e alta! Dar lucrul ăsta îl ştii, îl înţelegi, ce vrei atunci de la mine? Vrei să mă vezi moartă, asta vrei! Moartă! Să nu mă mai gîndesc, să nu mai visez. Şi, să zicem că gîndurile mai depind de voinţa mea, dar să visez (dacă cel puţin aş visa) ar fi fără să vreau, cînd dorm. Cum ai putea tu să mă împiedici?
VGRRI *(spumegîndşi învîrtindu-se acum el ca o fiară în cuşcă):* Asta e! Asta e! Asta e! Ce folos că stau şi ferec uşile şi ferestrele, că le-nţepenesc cu drugi pe dinafară, dacă trădarea e chiar aici, aici înăuntru? Trădarea e vie în ea, în inima ei, în carnea asta moartă; vie, dacă poate să se gîndească, să viseze şi să-şi amintească! Stă în faţa mea, mă priveşte şi eu nu pot să-i sparg ţeasta ca să văd ce-are înăuntru, la ce gîndeşte! Dacă o întreb, îmi răspunde: „la nimic", dar ştiu precis că în timpul ăsta gîndeşte, visează, îşi aduce aminte chiar sub ochii mei. Se uită la mine şi poate că în adîncul ei, în gîndul ei există altul. Cum să fac să aflu lucrul ăsta? Cum aş putea să văd?
MOMMINA: Ce mai vrei să existe în mine, dacă nu mai sînt nimic, nu mă vezi? Nimic! Cum vrei să-mimai amintesc, dacă sufletul mi-e îngheţat?
VERRi: Nu vorbi aşa! Nu spune aşa! Ştii bine că e mai rău dacă vorbeşti aşa!
■NA: Bine, bine, potoleşte-te, nu mai spun, nu mai spun nimic!
ftl: Chiar dacă ţi-aş scoate ochii, ceea ce ai văzut cu ei, amintirile, amintirile pe care le porţi în ei ţi-ar rămine în minte; dacă ţi-aş tăia buzele, buzele astea care au Ştiut să sărute, tot ai simţi plăcerea, gustul sărutărilor,
176
177
l-ai simţi în tine, ţi le-ai aminti pînă la moarte, pjji la moarte ţi-ai aminti gustul ăsta. Nu poţi sa neJ.I Dacă negi, minţi! Poţi numai să plîngi şi să te înspjj minţi de suferinţa mea, fiindcă sufăr împreună cu til sufăr pentru tot răul pe care l-ai făcut, pe care te.jj împins să-l faci mama şi surorile tale. Nu poţi să

iwj l-ai făcut, l-ai făcut şi acum ştii, vezi cît sufăr j cauza asta, sufăr pînă aproape de nebunie, fără nici ol vină, pentru nebunia de a te fi luat de nevastă.
MOMMINA: Nebunie, bine zici, nebunie! Şi dacă ştiai ciuJ eşti, nu trebuia s-o faci...
VERRI: Aha! Va să zică cum sînt eu? Cum sînt eu, *nA* Dacă ştiam cum eşti tu, trebuia să zici, şi ştiam J viaţă ai dus alături de mama şi de surorile tale!
MOMMINA: Şi asta, şi asta, ai dreptate! Dar adu-ţi amint, că ţi-ai dat chiar tu seama că nu aprobam felul de viaţi din casa noastră.
VERRI: Dar din moment ce-ai trăit la fel şi tu...
MOMMINA: Ce voiai să fac, dacă eram acolo?
VERRI: Şi numai după ce m-ai cunoscut pe mine, nu l-a mai aprobat.
MOMMINA: Nu-i adevărat, şi-nainte de asta, şi-nainte! Pt urmă chiar tu ai zis că eram mai bună decît celelalte, Nu, nu spun asta pentru mine, ca să mă scuz pe minţi şi să-i acuz pe alţii, să ştii; o spun pentru tine, ca.si âi milă, nu de mine, dacă simţi o adevărată satisfacţii! să n-ai milă, sau să le arăţi altora că n-ai. Faţă dil mine n-ai decît să fii crud, chiar fii crud, dar fie-ţl milă de tine, adu-ţi aminte că m-ai văzut, totuşi, mal bună, că în ciuda vieţii pe care o duceam, ai crezut, totuşi, că poţi să mă iubeşti...
VERRI: .'..atît de mult că te-am luat de nevastă! Sigure» mi s-a părut că eşti cea mai bună. Şi ce-i cu asta? Ci milă? Numai cînd mă gîndesc că te-am iubit, c-a»; putut să te iubesc cu toată viaţa pe care o ducea» Cum să am milă?
MOMMINA: De ce să n-ai? Dacă ai recunoaşte că existai[11]) mine măcar atît, cît să scuze în parte nebunia pe care-aj făcut-o însurîndu-te cu mine! Pentru tine spun asta
VERRI: Şi nu e şi mai rău? Crezi că aşa pot să şterg viaţat dinainte dea mă îndrăgosti de tine? Că te-am luat"!
178
nevastă, fiindcă erai mai bună, nu-mi scuză cu nimic
nebunia, dimpotrivă, o face şi mai mare, pentru că
păcatul, păcatul vieţii tale e cu atît mai mare, cu cît
eraI mai bună. Te-am smuls din el, dar l-am luat o
dată cu tine, l-am adus acasă, în închisoarea asta, ca
să-l ispăşesc împreună cu tine, ca şi cum l-aş fi comis
gi eu! Să simt cum mă mistuie, viu, mereu viu, cînd
âud cum trăiesc mama şi surorile tale! UQMMINA: Eu nu mai ştiu nimic de elel ENE *(râzvrâtindu-se din întuneric):* Om de nimic! Acum
ne vorbeşte de rău pe noi!
VEKRI *(urllnd îngrozitor):* Gura! Voi nu sînteţi aici! pOAMNA IGNAZlA *(iese din întuneric şi se apropie de perete):*
Fiară, fiară ce eşti, o ţii în cuşcă cu dinţii ca s-o sfîşii. VERRI *(loveşte de două ori cu palma peretele, care devine de*
fiecare dată vizibil): Ăsta e zid! E zid, înţelegeţi? Voi
nu sînteţi aici! TOTINA *(se apropie de perete agresivă, împreună cu celelalte*
două surori): Şi tu, nemernicule, profiţi de asta ca să-i
spui blestemăţii despre noi? DORINA: Eram flămînde, Mommina! NENE: Ajunsesem la ultima limită a mizeriei! VERRI: Şi cum v-aţi ridicat? DOAMNA IGNAZIA: Canalie! Tu îndrăzneşti să ne-o azvîrli în faţă, tocmai tu care o bagi în mormînt pe fiica mea?! NENE: Noi ne bucurăm de viaţă. VERRI: Pentru că v-aţi vîndut cinstea! TOTINA: Ce folos că tu i-ai păstrat-o, dacă-i mănînci zilele
pentru asta? f'ORiNA: Auzi, Mommina, mama se simte bine acum! Dac-ai
putea să vezi cum arată! Ce bine e îmbrăcată ! Are o
blană de castor!]»AMNA IGNAZIA: E meritul Totinei! De-ai şti ce mare
cîntăreaţă a devenit! DORINA: To'tina La Croce! 'ENE: Toate teatrele o cheamă să cînte! JAMNA IGNAZIA: Şi ce succes are! Flori! Triumfuri! - Şi dezonoarea I Atunci trăiască dezonoarea, dacă onoare înseamnă
yiaţa pe care i-o oferi soţiei tale I
12»
179
MOMMINA *(repede, într-un elan de dragoste şi milă, lui yejl*

care s-a prăbuşit pe un scaun cu capul In mlini); JJ
n-asculta, eu nu spun aşa ceva, mie nu-mi pare H'I
de nimic...
VERRI: Ai vrea să fiu condamnat pentru asta... MOMMINA: Nu, de ce? Eu simt că tu trebuie, trebuie s.J
strigi chinul, ca să te eliberezi! VERRI: Cum să mă eliberez, dacă ele mă aţîţă în conţinu,,.
Dacă ai şti ce scandal e viaţa lor. în oraş toţi vorbej
de asta şi eu, eu trebuie să-i ascult. Victoria le-a fâcJ
să nu mai ţină seama de nimic, să devină şi mai neiJ
sinate....
MOMMINA: Şi Dorina? VERRI: Toate! Şi Dorina, dar mai ales Nene. A ajuns j
cocotă. *(Mommina îşi acoperă faţa.)* O cocotă auzi I
femeie de stradă!
MOMMINA: Totina a început să cînte? VERRI: Da, pe la teatrele de provincie, bineînţeles, undj scandalul e şi mai mare din cauza mamei şi a suroriU
tale.
MOMMINA: Le ia cu ea peste tot?
VERRI: Peste tot, şi o duc toate într-un chef! De ce ai roşit! MOMMINA: Nu... poate pentru că abia acum aflu... Eu ni
ştiam nimic... VERRI: Şi te simţi răscolită, nu? Teatrul, nu-i aşa? Doai
înainte cîntai şi tu... Şi ce voce frumoasă aveai! Ştii
că aveai cea mai frumoasă voce? Ia gîndeşte-te ce viaţa!
Să cînţi într-un mare teatru... Doar asta era pasiune!
ta, nu? să cînţi... Şi-n jur lumini, bogăţii, nebunie,., MOMMINA : Nu-i asta...
VERRI: Nu-mi spune tu mie că nu l La asta te gindeşti! MOMMINA: îţi repet că nu! VERRI: Cum nu? Dacă ai fi rămas cu ele... departe de casi
asta... Ce viaţă ai fi dus... în locul... MOMMINA: Tu mă faci să mă gîndesc la asta! Cum aş H
putea să mă gîndesc singură, cînd am ajuns aşa *cm*
am ajuns? VERRI: Suferi?
MOMMINA: Simt că nu mai pot să respir... VERRI: Deci am dreptate! Suferi... MOMMINA: Vrei într-adevăr să mă omori!?
„pi: fiu? Nu eu, surorile tale, tu, tu cu trecutul care se zbate-n tine şi te-mpiedică să mai respiri!
gjjlNA *(gîfîind, cu mîinile la piept):* Ai milă... te implor...
RRI: Vezi că aşa e, vezi că tot ce-ţi spun e adevărat? Fie-ţi milă...
RRI . Cea care ai fost înainte — chiar şi gîndurile şi senti-
J jnentele — credeai că s-au şters, că s-au stins? Nu, nu s-au stins! La cea mai mică chemare — iată-le din nou, sînt vii, vii şi neschimbate! .QJJJIINA: Tu eşti cel care le cheamă... VERRI: P°at e să le recheme un lucru de nimic, pentru că ele trăiesc mereu — tu nu ştii, dar aşa este — trăiesc mereu, pitite în subconştientul tău! Viaţa dinainte e vie în străfundul tău! Ajunge un fleac, un cuvînt sau un sunet — cea mai mică senzaţie — uite, mie mi-ajunge să simt puţin mirosul sălciei şi sînt din nou la ţară, în august, un băiat de opt ani, aşezat la umbra unui; măslin din spatele casei argatului, înspăimîntat de-un bondar mare şi negru care bîzîie hămesit într-o floare-albă; văd cum tremură lujerul florii rănite de lăcomiai feroce a insectei, de care mi-e frică; şi frica asta, încă o mai port în mine, o simt şi acum! Dar tu, cu viaţa pe-care ai dus-o, cu tot ce se petrece între voi şi toţii tinerii care veneau în casă, închişi prin camere — săi nu negi! — am văzut cu ochii mei — Nene, o dată cui Sarelli — se credeau singuri şi lăsaseră uşa întredeschisă: — şi i-am văzut — Nene s-a prefăcut că fuge spre uşa: din fund — era o perdea verde — şi după ce a ieşit, a: apărut din nou de după perdea — îşi trăsese în jos bluza de mătase roşie şi îşi descoperise sînul — se făcea cu *o»* mînă că i-l oferă şi pe urmă şi-l acoperea la loc... Am, văzut-o cu ochii mei. Avea un sîn mic şi frumos, să-ll prinzi tot într-o mînă! Totul era permis la voi... Parcai
înainte de venirea mea, tu cu Pomârici, nu... am ştiut, tot! Şi cine mai ştie cu cîţi înaintea lui Pomârici!! Ani de zile să trăieşti aşa, cu casă deschisă tuturor!.... *(Se repede la ea, tulburat şi cu faţa schimonosită de furie.)l* Anumite lucruri... anumite lucruri... pe care le-ai făcut', °u mine la-nceput... dacă, într-adevăr, aşa cum spuneai,, 'înă atunci nu le-ai fi cunoscut... n-ai fi putut să la faci...

MOMMINA: Dar nu, îți jur, îți jur că înaintea ta nu *]Jk*
făcut cu nimeni, cu nimeni! VERRI: Pomârici, te îmbrățișa, nu? te strîngea, nu? jl
spune, brațele, brațele cum ți le apuca, așa? Sp$_{Un}$
așa?
MOMMINA: Au, mă doare! VBRRI: Și asta-ți plăcea, nu? Dar mijlocul, mijlocul cuJ
ți-l strîngea? Așa făcea? Așa? MOMMINA: Pentru numele lui Dumnezeu, dă-mi drumul
Simt că mor! VERRI *(apucînd-o furibund cu o mină de ceafă):* Și g$_{Ur}$J
Spune, gura cum ți-o săruta? Așa? Așa te săruta? $_{a}$Ș$_{a}$j
O sărută, o mușcă, rlnjește și-i smulge părul din cap ca un nebun: Mommina, încercind să se elibereze, începe să țipe.
MOMMINA: Ajutor! Ajutor!
Cele două fetițe, în cămăși lungi de noapte, vin speriate și se agață de mama lor, în timp ce Verri fuge, luîndu-și de pe scaun numai pălăria.
VERRI: Înnebunesc! înnebunesc! înnebunesc!
MOMMINA *(făclndu-și scut cu cele două fetițe, ca să se apereji* Pleacă, pleacă bestie, pleacă-de-aici! Lasă-mă cu fetii țele mele! *(Se prăbușește sflrșitâ pe scaun; fetițele slii alături și ea le ține strlns îmbrățișate una de-o parte* fii *alta de cealaltă.)* Copilele mele, copilele mele, ce văl dat să vedeți! închise cu mine, aveți obrăjorii de ceara și ochii mari, mari și plini de spaimă! Nu mai e nimici gata, a plecat, s-a dus, nu mai tremurați. Vreți să mai stați puțin cu mama voastră, nu-i așa? Nu vă e frig. nu?'... Fereastra e închisă. E tîrziu de tot. Stați merffl lipite de fereastra asta, două sărmane ființe care aj vrea să vadă și ele lumea... Numărați pînzele albe "j la bărcile pescarilor și căsuțele albe din satul unde *m* n-ați fost niciodată și mă-ntrebați pe mine cum c nar«j și cîmpul. Scumpele mele, dragele mele, ce soartă aj avut! Mai rea decît a mea! Dar, cel puțin, voi nu i dați seama! Mama voastră are un rău mare, un rău caij o roade, aici, în inimă Simte în piept ceva ca un gal°f ca un cal care a scăpat și acum aleargă. Puneți mînuțn
aici, simțiți, simțiți cum aleargă?... Doamne, fă-l să $_{n}$u plătească, pentru fetițele mele ! Dar o să vă chinuiască și pe voi, fiindcă nu poate altfel, așa e făcut, să-i chinuiască pe alții și pe el! însă voi sînteți nevinovate... sînteți nevinovate.
[și lipește capetele celor două fetițe de obraji și i rămine așa. Din dreapta, ies din întuneric și se apropie conspirativ, îmbrăcate cu un lux ostentativ și formînd un tablou foarte viu colorai, luminat de sus inlr-un mod adecvat, mama și cele trei surori.
DOAMNA IGNAZJA *(cliemlnd încet):* Mommina... Mommina...
MOMMINA: Cine e?
DORINA: Noi sîiitem, Mommina!
jENfî: Sîntem toate aici!
MOMMINA: Unde aici?
10TINA: Aici, în oraș! Am venit să cînt aici!
MOMMINA: Tu, Totina, să cînți aici?
NENE: Da, la teatrul vostru!
MOMMINA: Dumnezeule, aici? Și cînd? Cînd cinți?
N'ENB: Chiar în seara asta.
DOAMNA IGNAZIA: Mai lăsați-mă și pe mine să vorbesc,
copile binecuvîntate. Mommina mă auzi? — ce voiam
să spun? — da, da... Vrei dovada? Soțul tău și-a lăsat
pardesiul pe scaun...
MOMMINA *(intoreîndu-se să se uite):* Da, îl văd. DOAMNA IGNAZIA: Caută într-unui din buzunare, și vezi ce
găseşti! *(încet către fete.)* Trebuie s-o ajutăm la scena
asta. Sîntem la sfîrșit. •MMINA *(se ridică și începe să caute febril prin buzunarele pardesiului):* Ce să găsesc? Ce trebuie să găsesc? 'ENB *(încet Actriței de Caracter):* Răspunzi dumneata?
«ȚA DE CARACTER: De ce, spune dumneata... ce atîta
vorbă! KNE *(tare, Momminei):* Afișul de la teatru... unul din
afișele galbene, știi tu cum, care se împart în provincie
Pe la cafenele...)QAMNA IGNAZIA: Ai să găsești numele Totinei, tipărit cu
litere mari. Primadonă!

Dispar.
182
183
MOMMINA *(II găseşte):* Uite-l! L-am găsit! *(îl desfac.* 1 *citeşte.)* TRUBADURUL...
TRUBADURUL... £"1 *nora (soprană):* Totina La Crocc... In seara aceasta I Fetițele mele, auziți, mătuşa voastră cîntă, cintă. ":l bunica şi celelalte mătuşi sînt şi ele aici... sînt *}t* Voi nu Ie cunoaşteți, fiindcă nu le-ați văzut niciodată I şi nici eu, de atîția ani... dar sînt aici! Au venit! 'I
Glndindu-sc la furia solului.
(De asta, deci... fiindcă ele erau în oraş. Totina cinul la teatrul de aici...) Aşadar şi aici e un teatru!, i eu nici nu ştiam... Şi e adevărat că mătuşa Totina' Poate că vocea, dacă a studiat... De vreme ce poate j cînte la teatru... Dar voi, sărmane copile, nici nu ştiți ce e un teatru... Nu-i nimic, am să vă arăt eu acunjl în seara asta, cîntă mătuşa Totina... Ce frumoasă trebuiți să fie în *Leonora. (încearcă să cînte.)*
„Noaptea blîndă tăcea Gerul era senin Iar chipul lunii de-argint Frumos şi lin plutea."
Vedeți că ştiu şi eu să cînt? Da, ştiu şi eu să cînt.,1 înainte cîntam mereu; ştiu tot *Trubadurul* pe dinafară: o să vi-l cînt eu! Am să vă arăt şi ce e teatrul, am sil joc pentru voi, fiindcă nu ați fost niciodată acolo] sărmane micuțe închise împreună cu mine. Şedeții şedeți aici, pe scăunelele voastre, aşa, una lîngă alta,iul fața mea. Am să cînt eu pentru voi! Dar mai întîisi vă spun ce e teatrul, vreți? *(Se aşază în fața celor dom fetițe care nu înțeleg nimic; e toată un freamăt şi va din ce In ce mai însuflețită pînă cînd inima nu o mn ajută şi cade moartă.)* E o sală mare, mare de tot, sj multe rînduri de loji de jur împrejur, cinci sau şa"! rînduri, în care sînt femei frumoase şi elegante "1 pene, pietre prețioase, evantaie şi flori, şi domni i frac, cu plastron închis cu perle mici în loc de nasturi şi cravată albă; şi mai este lume multă, multă şi) li în sală, în fotolii roşii, e o mare de capete; şi peste tl lumini. în mijloc e un candelabru, care atîrnă oa 'f
184.
(jer şi e încărcat cu briliante; lumina te orbeşte, te îmbată, voi nu puteți să vă dați seama; se aude ca un zumzet, toți se agită, doamnele vorbesc cu cavalerii lor, se salută de la o lojă la alta, unii iau loc în fotolii, alții privesc în sală cu binoclul... ştiți, binoclul de sidef pe care vi l-am dat să priviți cîmpul — îl purtam la mine, pe vremea aceea; da, mama voastră cînd se ducea la teatru, privea şi ea prin binoclu... Deodată luminile se sting; rămîn aprinse numai luminițele verzi de la pupitrele orchestrei între scenă şi rîndurile de fotolii; au venit şi instrumentiştii, mulți de tot, şi-acum îşi acordează instrumentele; cortina e ca o perdea, mare şi grea, de catifea roşie, cu ciucuri de aur: cînd apare dirijorul cu o baghetă lungă şi subțire, ca să-i conducă pe instrumentişti, cortina se deschide şi începe opera; se vede scena pe care e uneori o pădure, alteori un palat regal sau o piață; şi, în timp ce orchestra îi acompaniază, mătuşa Totina apare pe scenă şi cîntă împreună cu alții. Acesta e teatrul. Dar ştiți voi că înainte, mai înainte, vocea mea era cea mai frumoasă, nu a mătuşii Totina? Aveam o voce tare frumoasă şi pe vremea aceea toți spuneau că ar trebui să cînt la operă; da, scumpele mele, mama voastră ar fi trebuit să cînte, dar ea n-a avut curaj ca mătuşa Totina... Să vă povestesc mai departe: acum cortina, trasă din amîn-două părțile, se deschide şi pe scenă se vede curtea unui mare palat; soldații fac de strajă şi cavaleri mulți îşi aşteaptă căpetenia, pe Contele de Luna. Toți au mantii de catifea, pălării cu pene, spade la şolduri şi cizme în picioare... E noapte; au obosit să-l tot aştepte pe conte, care s-a îndrăgostit de o doamnă de la curtea Spaniei, Leonora, şi acum e gelos, aşa că stă sub balconul ei s-o pîndească, pentru că ştie că în fiecare noapte vine aici un Trubadur (adică cineva care e cintăreț, dar ştie să şi lupte) şi-i cîntă serenade. *(Clntă.)*
„Pămîntul e pustiu..."
(Se opreşte o clipă ca să spună ca pentru sine.) Doamne, inima... *(Şi cîntă din nou, dar cu efort, luptînd cu o respirație tot mai grea şi cu emoția provocată de faptul că se aude cintind.)*
185
„Cu greul destin de războinic
Trubadurul mai crede in dragoste *(de 3 ori)*
— numai în dragoste..."
Nu... nu mai pot să cînt... nu mai am respirația... ini. I inima mă înțeapă... nu am mai cîntat de atîția ani I Dar cu încetul poate că o să respir mai uşor şi am *2f* pot cînta iar... Trebuie să vă mai spun că Trubaduri acesta e chiar fratele Contelui de Luna, dar Contele tlT ştie asta şi nu ştie nici Trubadurul, fiindcă a fost răpi; de o țigancă atunci cînd era mic... Este o poveste îngrțj zitoare. o povesteşte în actul doi chiar țiganca, pe car,. o cheamă Azucena. Ştiți că acesta era rolul meu? *țA* eram întotdeauna

Azucena... Azucena a răpit copilei! ca să-şi răzbune mama, arsă pe rug, nevinovată, 4 către tatăl Contelui de Luna. Vedeți voi, țigăncile sînțj nişte femei care rătăcesc dintr-un loc în altul, citesc I soarta omului şi au şi astăzi faima că fură copii, de[aceea fiecare mamă şi-i păzeşte. Dar Azucena de carel vă spun l-a furat pe fiul Contelui ca să-şi răzbune mama.l şi vrea să-l facă să piară de aceeaşi moarte ca mama ei;I aprinde focul, însă în furia răzbunării, aproape nebună,! îşi ia propriul copil, în locul fiului de conte, şi-l aruncănl foc, înțelegeți? chiar pe copilul ei!... „Fiul meu... fiulI meu... " Nu, eu nu pot, nu mai pot să cînt. Dumnezeule! mare, voi nu puteți înțelege ce este pentru mine seara! aceasta... Chiar *Trubadurul* ... şi cîntecul țigăncii! pe care-l cîntam într-o noapte... toți erau strînşi înl jurul meu...

Cinlă printre lacrimi:

„Cine viața țiganului o-mpodobeşte?
Țigăncuşa!"

In noaptea aceea tatăl meu, tatăl meu... bunicul vostru a fost adus acasă plin de sînge... iar lingă el era un *W* de țigancă... atunci, dragele mele, în noaptea aceea"[11] s-a hotărît soarta... da, atunci mi s-a hotărît soaria-

Se ridică *in picioare şi regăsindu-şi vocea de odinioară, cîntă disperată:*

186

„Ah! De ce moartea
prea tîrziu soseşte
pentru cel ce doreşte,
pentru cel ce doreşte să moară?
Adio,
Adio, Leonora, adio..."

Se prăbuşeşte moartă. Cele două fetite, mai depăşite ca aricind de cele ce se-ntîmplă, n-au, nici cea mai mică bănuială; cred că aşa e la teatrul de care le vorbea mama lor şi rărnln pe scăunele, nemişcate, aşteptind.
hi nemişcarea aceea, liniştea devine de moarte.
Ptnă cînd, din fundul scenei, de la stingă, se aud
In întuneric vocile neliniştite ale lui Rico Verri,
Doamna Ignazia, Totina, Dorina şi Nene.

ii: Cîntă, ați auzit? Era vocea ei. DOAMNA IGNAZIA: Cîntă ca pasărea-nchisă în colivie! TOTINA: Moinmina! Mommina! DORINA: Am venit! A cedat! NENE: Datorită triumfului Totinei... Să fi auzit, oraşul
întreg era în de...

Vrea să spună „în delir" dar rămîne cu vorba la jumătate, îngrozită la vederea corpului nemişcat de pe jos şi a celor două fetițe, care tot mai aşteaptă.

VBRRI: Ce s-a întâmplat? DOAMNA IGNAZIA: E moartă? DORINA: Cînta pentru fetițe! TOTINA: Mommina! , . ENE: Mommina!

I *Tablou. Doctorul Hinkfuss intră în sală plin de*
!, *entuziasm şi străbate in goană, culoarul central,*
îndreptindu-se spre scenă.

CTORUL 1IINKFUSS: Extraordinar! Nemaipomenit! **Ați** făcut aşa cum v-am spus eu! Asta nu era în povestire! «TTA DE UARA.CTKR: Iar a venit!

187

ACTORUL COMIC *(venind din stingă):* Ce venit, că a fost
timpul aici, a stat cu electricienii şi a avut grij
lumini pe ascuns!

NENE: De asta au fost aşa frumoase... TOTINA: Am bănuit eu, cînd am apărut atunci in g_{ril}
(Arată spre peretele din dreapta.) Cred c-a fost un $_{e}$f "I
grozav din sală! DORINA *(arătînd spre Actorul Comic):* Prea ar fi fost de i I
să le fi făcut el! ACTRIȚA DE CARACTER *(arătlnd spre Actrița Princip*
care nu s-a mişcat): Dar ce face domnişoara? De ce mi
se scoală? A rămas acolo... ACTORUL COMIC: Doar n-o fi murit cu adevărat?!

7*01 *se apleacă îngrijorați peste corpul Actriței Principale.*

ACTORUL PRINCIPAL *(zgllțlind-o şi chemînd-o pe nuniejl* Domnişoară... domnişoară...
ACTRIȚA DE CARACTER:'Nu te simți bine, domnişoară;!
NENE: Dumnezeule, dar nu vedeți c-a leşinat! Repede, s(i ridicăm de aici!
ACTRIȚA PRINCIPA1Ă *(ridicîndu-se pe jumătate):* Nu-i nel voie... mulțumesc... E din cauza inimii... Lăsați-măl lăsați-mă puțin să respir...

ACTORUL COMIC: La dracu, cred şi eu! Dacă vreți să trăim..,! Iată consecințele! Numai că noi nu sîntem aici pentru! aşa ceva, să fie clar! Sîntem în teatru ca să jucăm dupil roluri scrise şi învățate pe dinafară. Doar n-o să ti pretindenți să ne lăsăm pe rînd pielea pe scenă, di dragul dumneavoastră!
h
ACTORUL PRINCIPAL: Avem nevoie de un autor!
DOCTORUL HINKFUSS: Nu, de ce autor? Cel mult de nişttl roluri scrise, cărora să le dăm viață pentru o clipă jl *(se adresează publicului)* fără obrăzniciile din seanl aceasta, pe care publicul va fi aşa de amabil să ni 1 ierte.
Face o plecăciune. CORTINA